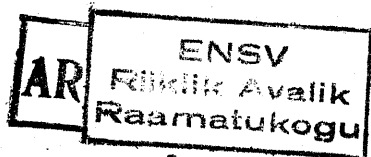

„Üliõpilasleht“

Eesti Üliõpilaskonna häälekandja

1923.

Toimetus:

Peatoimetaja: **Richard Janno.** Toimetuse sekretär: **Ernst Raudsepp,**
Jaan Poska.

*Helman Suut
1930.*

Väljaandja: **Tartu Üliõpilaskonna Edustus.**

ÜLIÕPILASLEHT

EESTI ÜLIÕPILASKONNA HÄÄLEKANDJA.

TOIMETUS :

RICHARD JANNO : PEATOIMETAJA. **ERNST RAUDSEPP** : TOIMETUSE SEKRETÄÄR. **KARL PETERSON**.

Sisu : „Üliõpilaslehe“ uue aastakäigu puhul. — Toimetus. Ettepanek „Üliõpilaslehe“ aineliseks kindlustamiseks. — R. J. o. Üliõpilaskonna põhiseaduse vastuvõtmise puhul. — J. H. T. Heikki Ojansuu † In memoriam. — Richard Janno. „Eesti vaimline õhkkond ja meie“. — prof. A. M. Tallgren. Hoogsamini, hoogsamini... Juhan Vaabel. Üks huvitav absoluutus. — Pajats. Kirjandusest: Baltische Akademische Blätter. — H. M. „A. H. Tammsaare „Kõrboja peremees“. — Ado Kalamees. Teater ja kunst: Kunstikool „Pallase“ õpilastööde näitus 7.—14. I. 23. — J. Pert. Akadeemiline kroonika: Üliõpilaskonna Edustus. — Ülikooli teated. — Organisatsioonide teated. — Teated väljamaalt. Trükitehnilistel põhjustel on käesoleva numbril ilmumine viibinud. Järgmine number ilmub 20. veebruaril.

„Üliõpilaslehe“ uue aastakäigu puhul.

„Üliõpilasleht“ on pidanud oma ilmutiskestvuse jooksul raskeid päivi üle elama. Majanduslised kitsikused ei ole oma mõju ka sisu peale avaldamata jätnud, ei ole suudetud koguda lehe ümber kindlat ringkonda, kes üliõpilaskonna häälkandja ajakõrgusele, kindlale põhjale ja üldisele loetavusele oleks viinud. Siin oli tähtsaks teguriks muidugi see asjaolu, et leht korralikult ilmuda ei saanud ja sellega lähema sideme üliõpilaskonnaga kaotas — nagu näituseks läinud sügissemestril, kus ühtegi numbrit ei ilmunud.

Need ainelised raskused ei ole praegugi kaotatud. Kuid see pole siiski nii suureks tagasihohutavaks jõuks kujunenud, et lehe väljaandmisest hoopis loobuda oleks võidud. Ei saa ikkagi omale ettekujutada Eesti üliõpilaselu arenemist ilma otsekohese häälkandjate ja meie üliõpilaspere on nii suur, et ühte ajakirja jõuaks üleval pidada. Siin on tarvis ainult järjest õhutada käed küljes hoida, et vastuvõtlikku pinda ja poolehoidu võita.

Uus toimetus seab tööle asudes oma esimeseks ülesandeks üliõpilaskonnaga lähema vahekorra loomise. „Üliõpilaslehe“ veergudel peavad üliõpilase elu ja huvid igakülgse peegelduse leidma, „Üliõpilasleht“ on iga üliõpilase leht, iga üliõpilane peab sealt midagi omakohast leidma. Sellepärast otsustas toimetus need kitsendavad määrad, mis viimastel aastatel sisu kontrolli üle üksikute organiseerimiskihitide suhtes maksid, ära kaotada ja igasugune sõnavõtmine igasuguste nähtuste kohta täitsa vabaks jätta, lootes, et meie organiseeritud üliõpilaskond juba üle on jõudnud sellest väiklasest vihajonnlusest, mis ühislootamisele takistuseks võiks saada.

Eesti üliõpilaskonna elu on täies arenemishoos, ühes sellega muutub ja areneb ka tema häälkandja ilme. Toimetus tahab täie jõuga selle eest hoolt kanda ja kõike võimalikku teha, mis praeguse olukorra juures lehe sisu ja välimuse ajakohasele kõrgusele tõstmise juures läbi viidav on.

Toimetus.

Ettepanek „Üliõpilaslehe“ aineliseks kindlustamiseks.

Üks põhjanevamaist küsimustest, mis „Üliõpilaslehe“ kindlale alusele seadmise juures päevakorraks kerkivad, on pääsetee leidmine praegusest ainelisest kitsikusest. Tuleks kuidagi mingi korraldusviis leida, mis kindlustaks väljaminekute ja sissetulekute tasakaalu viimise. Seni on leht suurte kahjudega töötanud ja kui siin lähemas tulevikus muudatust ette näha ei ole, siis peab „Üliõpilaslehe“ elukäik kaunis kurvalt lõppema.

Seda aga ei või sündida lasta, kui meil vähegi Eesti üliõpilaskonna arenemine südamel peal on. Pealegi; **on tarvis ainult 1000 lugejat ja „Üliõpilasleht“ võib vabalt ilmuda!**

Ja siin peitubki see ainukene pääsetee. Muid sissetulekuid „Üliõpilaslehel“ loota ei ole, igasugused pidude tulud, korjandused jne. kannavad juhuslikku iseloomu, ainuke abinõu on „Üliõpilaslehe“ kestvaks ilmutamiseks: 3000 üliõpilasest peab leiduma 1000, kes lehte järjekindlalt loevad.

See ei näi sugugi nii võimatu olevatki, küll igaüks loeb lehte, kui seal midagi huvitavat, asja- ja huvikohast on. Järjekult on siin äärmise tähtsusega lehe sisu loetavus, päevakohasus ja üliõpilaselu meeolelu tabamine. See on muidugi raske ülesanne ja kui ka sellega valmis saadakse, siis nõuab see ikkagi aega ja seni võivad ainelised kuristikud oma töö juba ära teha.

On tarvis siis reaalsemaid samme astuda. Võrreldes vastavaid olusid teiste maade üliõpilaskondade juures, näeme, et seal mitmelgi pool on üliõpilashäälkandjate ilmutamise kindlustuseks erilisi abinõusid kasutatud. Näituseks on Soomes „Ylioppilaslehti“ muudetud täitsa organisatsioonide („osakunta“) vaheliseks, nii et iga organisatsioon maksab oma liikmete arvule võrdsele lehe väljaandmise summadesse. Nii tuleb leht igale üliõpilasele õige odavalt kätte ja väljaandmine on terveks aastaks kindlustatud.

Meie üliõpilasorganiseerimine on käinud teist teed kui Soomes ja sellepärast ei ole meil sarnane korraldusviis täiel kujul läbiviidav. Meil on metsikuid niivõrd aruurikas pere, et „Üliõpilaslehe“ organisatsioonide vaheliseks muutmise võimatu oleks. Küll aga peaks organiseeritud

üliõpilaskond siin — nagu igas teiseski üliõpilaselu puutuvas küsimuses — asja läbiviimise järele oma kohuseks tegema ja oma otsustava sõna ütleva.

Meil on organiseeritud üliõpilasi ligi 1000. Kui need kõik telliks „Üliõpilaslehe“, siis oleks väljaandmine seks semestriks kindlustatud. Ja vast ei nõuagi palju pearaputamist ega vastuseismist, kui esineda järgmise ettepanekuga: **tehku iga üliõpilasorganisaatsioon oma liikmetele kohustuseks tellida „Üliõpilaslehte“!**

Tegelikult oleks see läbiviia väga lihtne, ühes liikmemaksuga kasseeritakse ka lehe tellimissumma ja saadetakse toimetusele edasi, kes siis tellijale liikmele lehe koju kätte saadab. Teiste sõnadega: igasemestrilise liikmemaksu hulka arvatakse ka „Üliõpilaslehe“ igasemestri-line tellimishind. Käesoleval semestril on tellimishind 140 mrk. (7 numbrit) ja **see summa-kene ei tohiks kedagi tagasi kohutada, selle summa suurus ei tohiks käesoleva ettepaneku tagasilükkamise põhjuseks olla!** Ja põhimõtetelikut ei võiks ju keegi vastupanekut avaldada.

Võetagu ettepanek üliõpilasorganisaatsioonides lähemal koosolekuil tõsiselt arutusele ja **antagu seal „Üliõpilaslehele“ elamisõigus!**

25. I. 22.

R. J. o.

Üliõpilaskonna põhiseaduse vastuvõtmise puhul.

Uue Edustuse tegevusse astumisega jõuab Tartu Üliõpilaskonna mõte oma kolmandasse arenemisjärku. Üliõpilaskonna põhiseaduse vastuvõtmine eelmise Edustuse poolt oli ta ideelise arenemise lõppaktiks, jääb järele ta detailiseerimine, kokkukõlla viimine tegeliku eluga, ta teostamine.

Kui kevadel 1920 esimest korda üliõpilaskonna üldkorralduse mõte üles võeti, siis leidis ta vähe poolehoidu, ehk kui ta leidiski, siis loodeti tas tihti teist, ega mõistetud teda õieti.

Tervet 1920. aastat tuleb võtta kui kogu mõtte arenemisaega. Asemikkude kogu poolt 1. üldkoosolekul esitatud kava oma kõiki-haaravuse ja üheväärtuslikkuse põhimõttega oli liiga uus, et teda oleks suudetud otsekohe mõista — tema kõrvale tekkis rohkem tuntud vormeile vastav ja tugev üliõpilasliidu mõte. Kuid 1920. aasta jooksul saavutas üliõpilaskonna mõte kaks põhipanevat võitu. Esiteks moodustati tol ajal tegutsev keskesitus teatavas mõttes proportsio-

Heikki Ojansuu †.

In memoriam.

Üks silmapaistvamaist teadusmeestest Soome-Eesti rahvusliste teaduste väljal on jälle maailma varisend. Noorele teadusele on see lõõgiks, valusaks, hoobiks, aga ka igapähele, kes prof. H. A. Ojansuu'd isikliselt tundis.

Mäletan noid päivi Helsingi ülikoolis, kus mul prof. Ojansuuga tutvust teha tuli. Kodus temale omase lahkusega vastuvõetud, tundsin kohe iseäralikku külgetõmbavust selles mehes, elurõõmsalt naeratlevas näos ja sütitava naljaga läbi põimitud alati märkitabavas kõnes. Siin ei olnud mitte ainult oma alasse uppuv teadusmees, vaid ka lõbus ja elukäsiv seltskonnainimene.

See vaimuvärskus tungis esile ka tema loenguis. Seal ei olnud mitte kuiv faktide ettekandmine, vaid elav, kaasakiskuv, sädeleva huumoriga rikastatud kõnelus. Ojansuus oli tunda loomingurõõmu, kui ta asjasse süvenenult mingisuguseid uusi keelilisi fakte esitas. Ainult tema mõistis nii meisterlikult oma kuulajaid viia muinasjutulikkusse suffiksrite ja keelenähtuste nõidusriiki.

Otse traagilisena tundub nüüd tema ootamata lahkumine. Tunnen kaasa sellele sügavale leinale, mis Soomes tema õpilaste ja kaastöötajate seas maad võtnud.

Et oleks Sul hea puhata!

Richard Janno.

naalselt ja kõigi üliõpilaskihtide esitajaid sisaldavana; juures olid ka senni tundmatud organiseerimattude esitajad. Peamine võit oli aga esimese Edustuse valimiseaduse vastuvõtmine, mis endas sisaldas hõlpsa kõigi üldkorralduse kavas leiduvate põhimõtete algeid — sest Edustus pidi tulema kõigi üliõpilaste edustajaks, olema kõigi valitud ühevärtuslikkuse alusel, väljaspool seniste org-de kitsaid piire. See moment oli põhipanev edespisidelle arenemisele, sest võimata oleks olnud arvata, et mainitud alustel valitud kogu oleks võinud tagasi minna mingi teise korraldusviisi juure.

1920. aasta on seega tähtsamaist ajajärkest üliõpilaskonna ajaloo — ta oli vahest kõige põhimõttelikum — ja üliõpilaskonna esimehel juhtus vist 1. detsembril 1922 väike arusaamatus, arvates et 1920., aastal aeti ainult praktilisi asju — tol ajal tunti ainult põhimõttelike asju, ja esimesel üliõpilaskonna juhatusel puudus laekahoidja amet, kui tarbetu instants, oli vaid kaks esimeest ja kirjatoimetaja. Praegugi toimivate praktiliste üliõpilaskonna ettevõtete ellukutsumine oli rohkem põhimõttelikkuse staadiumis.

Tolle aegne tegevus pakub huvitust veel ses suhtes, et ta sisaldab pretseidendi, mis hiljemini põhimõtteliselt põhi-

seadusse vastu võetud, nimelt üldkoosoleku kompetentsi piiramist ses mõttes, et keskesitus asja üldkoosolekult enda otsustada ja läbi viia võttis.

10. ja 11. detsembril 1920. a. valitud Edustus sai endale peaaegu üliõpilaskonna põhiseaduse väljatöötamise, 1920. a. ülesseatud põhimõtete vormidesse valamise. Vahest ükski instants pole olnud nii aeglase töövõimega ja nii palju etteheiteid saanud kui kahel viimasel aastal tegutsenud Edustus. Tema õnnetus ja ühtlasi ka ta hää külg oli ta koosseis peaaegu ühejõuliste vastasrindadega. Sellest siis ka tingitud tema piiratud töövõime, tema saamatus, inertsus, kuid see oli ka kindlaks tagatiseks, et kellegil ei võinud jääda tunnet nagu oleks talle midagi päale sunnitud, sest kõik mis sääli tehti, pidi sündima enamvähem kokkuleppe tähe all. Ja tagant järgi tema tööd hinnates, ei saa tunnustamata olla, et see tagajärjerikas on olnud — on välja kujunenud vastastikune arusaamine ja arenenud teatav koostöötamise traditsioon. Ja paljudki, kes talle kibedaid sõnu öelnud, võtaksid nad ehk praegu häämeelega tagasi.

Nov. — päev, kus üliõpilaskonna põhiseadus vastu võeti, jääb tähtsamaks päevaks üliõpilaskonna ajaloo. See oli kõigi varemini ülesseatud põhimõtete eluõiguse tunnistamine — kindla aluse panemine üliõpilaskonna tulevasele tegevusele.

Uus Edustus, kui kolmas üliõpilaskonna täieõiguslik esitusorgan, on oma eelkäijast märksa õnnelikumas seisukorras, tema juhtijal saab tundmatu olema keskesitusaegne kindlusetus ja alusetus ning kartus igasuguste võimalikkude töötakistuste eest, — sest nüüd on olemas kindel alus ja toetuspunkt põhiseaduse näol. Ja peaks hakkama vist kaduma vastastikune kahtlustamine tagamõtteis, sest peaks vist selgunud olema senisest tegevusest, et siin kunagi pole aetud kildkonna ega kallaltungimise poliitikat, vaid on välja mindud üldiseist huvidest.

Üliõpilaskonna mõte on jõudnud oma kolmandasse — fikseerumise ja kristalliseerumise — arenemisjärku. Ja nende ridade kirjutaja võib rahul olla, et ta pole eksinud ennustades seda 17. mail 1920. aastal.

16. I. 23.

J. H. T.

Soome külalised.

29. ja 30. jaanuaril viibisid Tartus Soome üliõpilased hrad Aaro Pakaslahti ja Lauri Raunio, kes Soome Akadeemilise Karjala Seltsi ülesandel Eestisse olid tulnud. 29. jaan. õhtul oli hõimukülalistele korraldatud vastuvõtmine 24. veebruari klubis Jaani tänav 16, kus hra Pakaslahti pikema kõnega Karjala olude ja hõimurahvaste küsimuste üle esines. Koosolemine kestis ülevaate meeleolus kaugele üle kesköö, kus nii mitmedki Soome ja Eestit puutuvad küsimused põhjalikult läbi harutati ja väikesemad tegelikud tegutsemisviisid lähemat algustust leidsid. Muu seas otsustas 24. veebruari klubi astuda lähemasse läbikäimisesse Soome Akadeemilise Karjala Seltsiga, mõlemal ühingul on üldiste sihtide suhtes palju ühist. Sealsamas tegid Soome külalised 24. veebruari klubile suurema kingituse soomekeelsete hõimrahvaste puutuvate raamatute näol.

30. jaanuari õhtul lahkusid külalised Tartust. Saatma oli ilmund 24. veebruari klubi ja Soome-Eesti üliõpilasklubi liikmed. „Hurraa“ ja „eläköön“ hüüete saatel sõitsid hõimrahva esitajad minema, kes siit nähtavasti paremad muljed kaasa viisid.

„Eesti vaimline õhkkond ja meie.“

Selle päälkirja all ilmus „Helsingin Sanomat'e“ pühapäeva numbris 6. I. 23. prof. A. M. Tallgren'i sulest kirjutus Eesti, eriti eesti üliõpilaskonna üle. Professorina meie Tartu ülikoolis on autor suurt huvi ilmutand tutvuda meie üliõpilaskonna aateliste huvidega. Kirjutus ilmutab kõrvaltähenevalt meie üliõp. vaimuilmu mõningate joonte selgemat tabamist ja hindamist; ehk küll nende joonte põhipind ja ulatus võib olla mitte nii määrav ja laialdane ei ole, et selle järele kogu üliõpilaskonna vaimlist õhkkonda nimetada. Üks harvadest välistutvustustest, mis nii kaasatulevalt on kirjutet.

Iseäranis soojalt kõneldakse üliõp. Aug. Anni kirjatööst „Soome-Eesti lähenemise sihtjoontest“, mille üks päätükk mineva aastases „Üliõpilaslehes“ juba ilmud. Kuna nimetet kirjatöö järgnevad ilmumatud päätükid meie lehe lähemates numbrites avaldusele tulevad ja kuna osa käesoleva artikli üliõpilaskonda puutuvaid põhjendusi säält on ammutet, toome neist kohtest ainult lühemad kokkuvõtet.

Muu osa toome tervena, kui huvitava pilgu meie oludesse.

Pärast sissejuhatust, kus oppositsiooni asutakse Soomes praegu nagu valitseva „egotsentrialse ja pisut naiivi“, vähevabameelse, vähelepliku, „mitteinglisliku“, ilmavaate vastu, tähendades, et see vast on seletetav praeguste poliitiliste oludega või veel enam Soome kogu viimase 30—40 aasta vaimlise kultuurisihltluse arenemisega, jätkatakse:

Naabermaal Soomelahe lõunapool on nimelt valitsev aadetesuun teine. Veri on säält küll sama, kuid ajaloolised eeldused on teised, ja need näivad vist määrand olevat vaimlise suuna.

Tahan teha kohe alguses ühe reservatsiooni. Räägin Eesti puhul ainult valimikust ja selles valitsevast suunast, mida aga teoreetiliselt ka väljaspool seda õigeks ja taoteldavaks peetakse. Just seda mõtlen vaimlise ilmavaate all. Tõelikkus võib olla teine, kuid püüete toon on määrav. See mis sünnib ja mille hääks iseteadlikult tööd tehakse tulevas intellektuaalses eelrinnas, tähendab tulevikule enam kui see, mis pinnal näib. Kui seda praegu tehtud eeldust õigeks pidada ja Eesti kohta tarvitada, tuleb küsimuse alla ainult intellektuaalne piirkond Tartus: ülikool, ärksam üliõpilasnoorsugu ning kirjanduslik ilm. Need loovad meeolu eriti nii väikses maas nagu Eesti ja, tahan lisada, nii kirjaoskavas maas kui Eesti. Selles haridusjanus ei ole nii palju seminaristi enesega rahulolemist ja poolharidust, nagu mõnikord meil; see on sügav püüete seda saavutada. Ja seepärast on vaimline keskkohd veel määrav kogu maale.

Eesti kirjandus? Mõõdusuhted on säält teised kui siin; kirjandus, tõlkekirjanduski on üsna väikene võrreldes näit. meie omaga. Kuid just siin on häda, mida tuntakse ja mis peaaegu valuliselt esile tungib näit. üliõp. Aug. Anni allpool käsitet kirjutussarjas rahvuslise omapära otsimisest. Varem, kui kõik koolid olid venekeelsed ja iga harit eestlane oskas venekeelt, oli eestlastel tarvitada Vene rikas oma ja veel rikkam tõlkekirjandus. Kuid harit eestlane kaotas siis võõrakeelse hariduse süles sagedasti oma algatusvõime, kuna ta täieliselt seda uut omandada ei suutnud, olles ainult noorusaastail oma väikekultuuris ja siis haaratud äkki vaimliselt teise kultuuri õhkkonda. „Nende vaimud jäid kuivanuks ja võime tuks“. Nad olid armastand oma nooruses liig üldiseid aateid ja neist said liig üldised inimesed. Neile oli kogu maailm kodumaa, kuid neil ei olnud siiski oma kodumaad. Kogu inimkond oli neile kaasmaalaseks — kuid neil puudus oma rahvus“¹⁾.

Kui juba varem oli emakeelne kirjandus rahvusliseks eluküsimuseks, on selle loomine nüüd veelgi põletavam, individuaalsem. Noorsugu õpib nüüd esimeses jões emakeelt, kuid ei leia sellel keelel kirjandust, mis ulataks vaigistama tema vaimlist nälga.

Kirjanduses tuntakse puudust teaduslikus kirjanduses kõigil aladel; tuntakse puudust ka aatelises kirjanduses, ilukirjanduses, lüürikas, noorsookirjanduses. Igatsetakse ka juhtivat, sihti andvat ajakirja, mille ümber koonduks kõik see valvsaks saand jõud, mis on maal. Seda on vaja iseäranis seepärast, et muidu hõlpsasti sigineb ja ilmub juhuslikku ühte ja teist, ning tarviline jääb kõrvale. Nagu näit. nüüd ilmuma hakand tervelt 5 (ehk koguni 6!) perekonna lehte ja la „Suomen Kuvalehti“ ja „Maailma“! See on otse pillamine.

On selge, et kõigepäält tõlkekirjandus Eestis on kõige tähtsam. Oleks ka olnud ime, kui oma kirjanikud juba nüüd oleksid seesugused meistrid, et nad suudaksid rahuldada kõiki kultuurinõudeid. Ja Eestis tuleb sellele lisaks veel see, et suurim osa maa noortest ilukirjanikest edustab ühtainust maitsesuuna, mille tõttu kirjandus jääb vägisi ühekülgeks. Vanemate kirjanikkude seas on küll ka teistsugusi, näit. Vilde oma romaanidega ja Anna Haava mõnede oma õrnade, ilusate armulauludega. Noorem kirjanikepõlv aga on peaaegu tervelt „kärsitu aja“ edustaja, või jälle kohmakas ehk jälle ilma kirjandusliku maitse ning andeta.

Eesti kirjanikkudest on vahest Friedebert Tuglas enamarenend maade kirjanduste tasapinnal, kuid et tema seda on, see on juba isegi tähelepanu vääriline saavutus algava rahva kirjanduses. Tuglase iga uut ja vana raamatut loeb ikka huvitusega, sest tal on alati midagi öelda, omapäraseid mõtteid, ja ta oskab neid väljendada. Mitte ainult stiil ja keel pole kaunis ja maitsetav, vaid ka mõistuse tundlikkus, ärksus, intuitsioon ja küsimuste valik paneb rõõmustama. Tuglas on kõige päält esseist ja tema kirjanduslikud iseloomustused ning kriitikad on sügava ja hää instinktiga kirjutet. Teda võib uskuda, kuigi ta on personaalne. Mis minusse puutub siis ei reageeru ma samal viisil tema ilukirjanduslike toodetele. Need on täis ilustusi, värviküllased, mõnes suhtes

1) „Üliõpilasleht“ Soome number 1922. a. lehek.

väljamaised ja bytsantilised oma fantaasiaga ja väljendusega. Kuid needki tunduvad ehtsaina, neis pole jäljendaja „ersatsi“, need edustavad suure auga üht kirjanduslaadi, mis muidugi ei tohi puududa. Kui ainult teised hoolitseksid teiste poolte eest: eepiliselt maaliva ning vahetu, herga lüürilise eest. Kuid vähemalt mulle isiklikult ei ole Eesti nooremate praegu elavate kirjanikkude toodangus midagi muud, mis tunduks küllalt elavalt, tabavalt, läbituntult ning aine üle valitsetult, arvesse võtmata osa Gustav Suitsi toodangut ja O. Lutsu „Kevade I“.

Tuglas ei ole ainult hää esseist. On üsna õnn, kui rahva parematel on kõnemees, kes reageerub ja oskab lausuda vastava sõna. just selle sõna, mis kunagi hetkel parajasti tarvis on. Meil oli seda Guss Mattson, vahest ka Eino Leino. Eestis suudaks seda vaid Tuglas. Tema aforismid, tema „Aja kajas“ avaldet kõned on selle otsekohe- semad tunnistajad. Kahjuks ei tundu ta nüüd olevat samal määral hääles kui varem, või ei leia ta pinda, kõlapõhja. Ja see on — väljamaalasena tunnen seda — salgamatu kaotus noorele Eesti kultuurile. Tuglas on neid harvu Eesti kultuurisikuid, kes oma intellektuaalse ja õiglase töö varal võiksid koguda ja juhatada, anda otsivale noorpõlvele aate- suuna ja positiivse sisu, seetõttu et ta on vaba enese ette- säädmisest ning efekti püüdmisest. Kuid näib nagu oleks ta nooremale, kultuuriellu astuvale põlvele jäänd võõraks, osalt vast ehk väsi sellest, et ta oma põlv (1905 aastail) ja oma ringkond ei leia põhja jalge all. Oma ringis on ta aadlmees, kelles ei paista vähemat tõusiku märki, kes on seda mis ta on. Muis aga igatseks enam kultuuri ja kar- daks, et need jäävad suundaandvaks.

*

Iseseisva Eesti suurim saavutus on Tartu ülikool. See on maa tuleva vaimuelu keskkohk ja looja. Rõõmu ja uhkusega peab tunnistama, et ülikool on hää, kord kindel ja juhatus tubli, et diletantismi hädaohust on mööda saadud; et oldakse täiel teadvusel, mida võidakse, mida mitte. Kahtlen, kas on Tartu ülikool olnud enne nii sihiteadlik nii selge oma eeskavalt, nii salliv oma hingelt. Just see kindlus ja tihedus äratab lootusi. Õpetajakonnas on palju tublimaidki jõude, täieväertuslikke teadusmehi ja õpetaja- jaid. Tema rahvusvahelikkus — õpetajaid on umbes 10-11 maalt — mõjub viljakalt ja virgutavalt. Teadvus selle rahvuslikust, positiivsest ülesandest annab sisu ja värskest õpinguile. Kui aastate kuldes üliõpilaste hulgast tuleb uusi kodumaisi professorid, siis on kindel, et seegi õpetajak- kond on hää ja tagajärjed kindlad: õpetus on korralik, suund on terve, ülikooli kord on kiiduväärne.

Just ülikooli õpetajais, kõigepäält mõnedes teaduskon- dades, ja üliõpilaste intellektuaalses valimikus valitseb see avalik, leplik ilmavaade, mis minule tundub nii meeldiv ja mis vast on ka sama, mida Aino Malmbergi temperamen- diga inimene Soomes igatseb. Tarvitan siin veel kord samu sõnu, mida enne juba tarvitsin: see on positiivne ja see on salliv, see on rahvuslik ja inimlik ühtlasi. See ei juha mitte ainult kultuuri. See on seda juba nüüd.

Arvan tundma õppind olevat Eesti ärksama üliõpilas- noorsoo ilmavaateid ja mu instink ütleb, et olen leidnud just selle rühma, kes loob, kelle aated on homsepäeva aated, need, kes neid ka tõestavad, siis kes nendega ainult

pääliskaudselt ei lehvita. Kõrv harjub paari aasta jooksul märkama õiget häält.

Eesti üliõpilased — tarvitan seda kollektiiv nimetust selle eelrühma põhjal, jättes tähelepanemata suure passiivse massi, kes õpib leiva pärast või joob: aated ja nende teos- tamine lähevad neist mööda — on rahvuslikud. Kuid see rahvuslik vaim on ainult positiivne. Hüüdes „elagu“ Eestile ja selle arenemisele, ei hüüa nad „maha“ ühelegi teisele kultuurimoodule, nagu meil seda tehakse. Mis puutub neisse teiste kultuuride arvustamine. Nad tahavad tõsta oma. Ja nad tunnevad, et rahvuslik tunne on just seesugune nägematu võim, mis loob vahetpidamatult uut. Armastus rahva mineviku vastu, tutvumine sellega, selle uurimine annavad jõudu ja kihutavad taga Eesti nime vääril- liselt elama: tööhimulistena, sihte otsivatena ja andvatena noortena. Just teadvus sellest, et nüüd luuakse suund, teeb vastutustunde elavaks ja tahte vägevaks. See on või- mas, idealistlik hing, kuid ühtlasi noor ning usaldav. Selle vaimliseks isaks tähendavad üliõpilased mag. J. Aavik't, kelle jälgi paistab mujalgi sügaval Eesti hariduses, kuigi; just mitte otsekohe loovas kirjanduses.

Tahaksin asetada Soome üliõpilasi Eesti omadega vastumisi ja rääkida siinsetele midagi sääl valitsevast vai- must, neist mõjureist, mille põhjal tegutsetakse, moodust ja viisidest, milles see tegutsemine avaldub. Töö taga tundub iseseisev mõtlemine: nõrkustest ja sihist teadlik, abinõusid otsiv ja nähtavasti õigele teele suunduv tahe. Õieti tähelepanav on ühe selle põlve sügavamale tungind teoreetiku Aug. Anni kirjutussari, mida hääleleel näeksin ilmuma tervelt soomegi keelel¹⁾.

„Inglaselik“ vabameelne, salliv, inimlik vaatlemisviis — see on, misel noor, jaatav Eesti meile võiks õpetada. Ja meie võiksime vast pakkuda omalt poolt neile seda „pinda“, seda põhja, seda tuge, seda saavutuste läbi innustet silma- piiri, mida Eesti noorsugu vajab omas töös... Meie rahi- vaste ühinemine, vähemalt kultuurelus, oleks Eestile ja Soomele suureks jõu ja — usaldan öelda — positiivse elu andjaks.

A. M. Tallgren

Ungari valge müts.

Omaval ajal, kui meie valge üliõpilasmüts alles tüli- küsimuseks oli, toodi üheks väiteks, et ka Ungari üliõpi- lased mainitu vastu olevat võtnud ja kannavad. See oli enneaegne. Praegu veel ei kannu Ungari üliõpilane valget põhjamaade üliõpilasmütsi. Küll kannab pidulikumatel juh- tumistel ainult säälne üliõpilaskoor mingit valge laega, vil- last mütsi, mis aga sugugi meie mütsile ei sarnale.

1) Prof. Tallgren iseloomustab siin kohal nimetat kirju- tussarja kui optimistlik, ehk küll halastamatult tööelusid valgustavat. Selle kirjutuse põhjal märgib ta ära siin ärgand positiivset tungi tugevama ja õigemana kultuuripõhja järele, mida leida võiks rahvuslikus omapäras; samuti märkides sõbrutsemist Soome tugevama ning vanema kultuuriga. Mõlemaid neid jooni tästab ta esile nimetat kirjutusest.

Hoogsamini, hoogsamini...

Siin on rahvas, kes valu ja vaeva on kinkinud kodumaale. Siin on rahvas, kes tormas tööle, kui koidikul kaugelt helgatas väheke vabaduskuma. Siis olid veel kivid, kannud ja suitsev saunait sooäärel. Ja seegi oli võõra. Midagi ei olnud oma.

Silm suundus aga vähelele vabaduskumale, hing ihkas ilusamat elu ja võimsad käed rakenesid raskele tööle. Käte pinevus kangutas kivid ja kannud, piht pani vastu vajutavale koormale ja hinges aina kõvenesid aimdused ihatavast vabadusest tulevikus.

Nii kerkis me kodu... Nurm seitsis nurmele, talu talule. Oi, raske oli see! Kuid ei katkenud jõud, ei peatanud püüd, olgugi, et ümber oli hämarus ja vaid väheke kumas rahvale koitu...

Ja! Siis käisid selle rahva ees mehed, kes külvasid tuld ja valgust, kellede ideed olid nagu vägevad välgud kohutav-pimedal ööl. Siis oli sel rahval juhte, kelledel põles hinges armastus kodu ja rahva vastu ja kelledel oli tahe ohverdada end kodule. Kui oli tarvis rajada rahu, siis tormati ees. Kus puudusid sihid, sinna puisteti neid. Siis olid rahval juhid, kellede ideedest tõesti kerkis kodu ja kellede ideed meidki on kandnud senini. Siis põlesid meie mehed ideede tules. Siis nähti ka kaugelt juba kasvavat kodu. Ja ei olnud võõraid, kes oleks võinud ütelda, et meie rahval puudub jõud.

Nüüd on meil kodu juba. Kuid rahvas kaebab ja tunne meie isegi meie: meie elul puudub hoogsus. Mispärast puudub meie valu ja vaevaga ristitud rahva elul hoogsus nüüd, kus tal juba kodu? See sellest, et kustuvad ideed. Vanad on lõppenud otsa. Meie vanemad väsivad juba neid loomast ja kandmast rahvasse. Vanadus tühendab kohad.

Kas võivad aga jääda tühjaks need kohad? Kes peab siis nüüd kandma meie rahvasse tuld ja valgust? Kust peavad tulema uued ideed, mis kannavad rahvast? Kord on meie käes! Nüüd peame etteastuma meie! Kui rahval nüüd raskusi, siis peame ruttama sinna ja omagi õlaga toetama ränka koormat. Kui pimedus vahest ehk varjama saab päikest, siis peame meie tormama rahvasse ja juhtima teda läbi pimedast ööst jällegi säravale valgusele. Nüüd peame meie tõstma lehvivad lipud, milledele kirjutame ilusad ideed rahva paremast tulevikust. Nüüd peame meie süütama põlema endis ja rahvas ideede tuled ja panema maksuma võimsa hoogsuse, mille ees purunevad tuimuse tinased mäed. Nüüd peame koomale tõmbama read. Kodu meil on. Kuid kodu on ehtida ilusaks tarvis. Nüüd on see meie töö. Kui teeme seda, siis ainult annab õigustust meile tulevik. Seepärast: loitma ideid helkivad tuled, nii et näeks seda rahvas! Kõrgele teadus, et tunneks seda võõradki! Ja käed tööle! Hoogsamini, hoogsamini. Nii et loidusest jääks vaid tume mälestus. Siis ei tohi võõrad ütelda, et meie rahval pole jõudu.

Juhan Vaabel.

Üks huvitav absoluutsus.

Ma ilmun veidikene arglikult oma unarnaerva muigatusega siia akadeemilistele veergudele. Olles sügavas aukartuses nende kõrgemate sfääride ees, mis teaduse templi kuluaarides mu pead on suurtsuguselt uimastand, oli mul seda suurem tagasihoidlikkus selle teadusejanulise hääle kandja vastu, mis aastaid läbi oli püüdnud ja suutnud oma kristall-lehekülgi puhtad hoida igasugusest loetavast kõnelusest, ohverdades end ennastsalgavalt tööle, võttes kõik abinõud tarvitusele, et oleks tööga vastav pildistus meie akadeemiakonna püüdeist ja tõsidusest, kas või kannatades selle juures märtri uppumissurma trükipaberi hunnikuise.

Liikusin aupaklikus kauguses — nagu kõik minuga — ei tihkand puudutada seda arhiivlist loomingu. Kuni nüüd äkki märkas, et midagi on muutunud nimetatud akadeemilises absoluutsuses, kuskilt ilmus väike salakaval teade, et on sündind pisukene üllatus: teejuhtide vahetus: ja et pista nüüd juhust tarvitades oma aariad vahele, oleks väikene üllatus kõigile, kogu organiseeritud tudengkonnale (= kohvitööstus O/Ü „Linda“).

Kõik ärimed ja kauplused, restoranid ja kirjastused, voorimehed ja saunad, intelligent töötajad ja soovijad ja habemeajamise ärid kuulutagu „Üliõpilaslehes“.

Ja — tahtsin kohe alguses kõneks võtta —: ärgu mõeldagu, ega siin pole tegu „Eesti Kirjandusega“ või „Protestantilise ilmaga“, kus tõsiduse vakk ääreni on täidetud vanameheliku poosiga, siin on ju „Üliõpilasleht“, tudengite nooruselu avaldaja, rõõmus tuletungal, kergemeelne lumituiskne tuulehoog, mitte akadeemiliste referaatide hunnik (neid peate nii kui nii nautima!), vaid tudengelu kergel toonil käsitlev hääletoru. Nooredmehed, vanamehe traagilised küürud ja prillid peaks muuseumile tagasi andma!

See on julgelt öeldud, see on otse hulljulgelt öeldud (peab tunnistama), kuid mul on väikene lootus sellesinatse uue peatoimetaja peale, ta on küll tõsine herra, kannab prille ja akadeemilist ilmet¹⁾, kuid mul on niisugune mulje, et ta mulle mu ägedust mitte pahaks ei pane ja mind tött väljendada lubab. Pealegi olen ma ka toimetuse sekretääriga kenad silmapilgud koos elanud (ma avaldaksin häameelega selle kena meesterahva portree siin oma väljenduste kõrval) ja arvamisele jõudnud, et ega see herra ka

1) Vaata kirjavastuseid.

Toimetus.

toimetuse laua taga abstraktsemaks ei muutu. Mul on üldse hea lootus praeguse uue toimetuse peale ja usun, et minu heatahtlikkust mitte kurjasti ei tarvitata.

Ega mina nüüd mingi autoriteet ei ole, või mingi noorsoo ideeline teoreetik, nagu auväärt magister August Anni, ega tahagi tõutervendajaks hakata, selleks on minu sädelev vaim ja seltskondline seisukoht liig madalal astmel. Ma pole ka veel Saksamaal tehnikat õppimas käinud ega pole mind mingi liit ka Ameerikasse juttu ajama saatnud, ma pole isegi Ungaris käinud — kuigi selleks nii soodsad võimalused on olnud —, kuid ma tahaksin siiski ühe väikse näpunäitega siin esineda, mis meie tudenglise arenemise peale suurt mõju avaldab, meie rahvuskultuurilist seisukorda märksa parandab, majanduslist olukorda tõstab (väljaarvatud vast kohvi- ja õlletööstus), hariduslist tasapinda avaramaks teeb, vaimlist elu viljakamaks muudab ja üldse igasuguseid suhteid tasandab, mainib, raffiinib ja kritiisib¹⁾.

Ja pealegi — toetades eelpool põhjendatud toimetuse poolehoidukese peale — julgen ma siin kinnitada võivat, et ma selle näpunäitega toimetuse nimel esineda võin, see tähendab, et minu teoreetilise ja filosoofilise loosungartikli taga seisab rohkem, kui ma ise, terve arukam²⁾... , seisab terve „Üliõpilaslehe“ saatus, olevik, tulevik ja minevik (kõige pealt just viimane, sest see on kõige rohkem sassis).

Asi seisab nimelt ühes huvitavas absoluutsuses.

Retooriline küsimus: mis see on? Kui meie seda kõige pealt kui niisugust harutlema hakkaks, siis vastaks nii: see on üliõpilaskonna vana Edustus, või kirikuõpetajate kongress, või usuõpetuse rahvahääletus, või juristide eksamiplaan, või karskusliit, või viimase kelgumägi (sümbooliks ikka allapoole ühes järjekorraliste peamurdmiste ja laudaluspõhjate ning peaparandustega). Need järsud ja õkva näitused toovad aga vähe selgust meie käsitava sse mõistesse, jättes aga siiski lähema definitsiooni filosoofilisele ühingule, piirdun ma siin ühe selgema näite esiletoomisega, asudes pärast seda kohe asja tuuma juurde.

Vaadates veidikese ringi meie riikliste võimukandjate seas, märkame siin teatud püüet absoluutsuse, s. o. kõiksustamise poole. Käesoleval juhtumisel on see väga kiitvas sihis arenend: meheliikumaks tegemise poole. Meie riigivanema nimi on Kukk, vaimulikkude võimukandjate juhi nimi on Kukk ja tudengkonna praegune teerajaja ja päalik on Kukk(e). See ei ole mitte mõni juhuslik naljatalik, vaid sihilik riigielu poliitika: kõik ühe kõiksuse peale välja viia, elu ilmaerandiliseks, s. o. absoluutseks teha ja see nähtus ongi see, mida meie võiks nimetada üheks huvitavaks absoluutsuseks. Käesoleva näite puhul on see kukestamine ja siit võimegi vast põhjuse leida, miks rahvuskangelase Kieséle tragöödia puhul just naised olevat valitsuses mõju avaldada katsund. Meie tudengkonna president ei pea ennast muidugi teiste riikliste võimukandjatega ühevõimuliseks ja sellepärast ongi ta oma

1) Autori kirjaviisi muutmata.

Toimetus.

2) Toimetus on sunnitud siin mõnele sõnale kriipsu peale tõmbama, ühtlasi teatades, et toimetus sellele herrale mingit volitust pole annud.

Toimetus.

nimele viisakalt väikese e juure lisand, nimi ise aga ei ole mingi erand eelpool mainitud kukkedega.

Nüüd siis aga asja tuum: on oletatav üks teine absoluutsus, mida praegu küll läbi viia ei ole suudetud, mida aga tingimata teostama peame, millel on pööret tähendav mõju meie akadeemilise noorsoo arenemisloos:

Noored! Tudengid! Rahva paremad pojad! Rahva paremad preilid ja neiud ja tütre! Maasool! Tuleviku lootus! Riiklise hea käekäigu pant! Riigi alustood! Janulised jüngrid! Tulevased tohtrid, advokaadid, professorid, dotsendid, põllumajanduse magistrid, pedagoogid ja tehno loogid, riigi ja vallavanemad, poliitikamehed ja muud mehed! Kõik, soo peale vaatamata, kui üks mees ja naine:

Võtke enesele kas laupäeval või kesknädalal kella 2 ja 3 vahel veidikese vaba aega, igaks juhtumiseks veidikese ilmalikku mammonat varustuseks ja tõtake kui marulaine, kui metsik hoog, kui kõike purustav laavameri, kui tormiline veehoog „Ühiseluma ja“ poole. Sinna jõudes otse sisse, avage nood rasked ukсед, kui tühised takistused ja edasi, ikka edasi.

Esiteks on paremal pool kenake tuba, kus lilled sinise paberiga laudadel, pildid vaikselt helluses seintel, kus üldse üks vaikne ja õrn ja süütu olemine, kus istuvad herrad ja daamid ja laulavad hiljukeses melankoolias lauluraamatust („Vainölä Väinämöisetä lapsed...“) — sealt tormake mööda, seal on Soome-Eesti üliõpilasklubi, see on tähtis asutus küll, kuid praegusel juhtumisel on teil palju tähtsamat teha, teid ootab rahvuslik suurtöö!

Edasi jääb teist pahemale poole avar ja päikseline saal, kus pikad katmata laud ja veel pikemad pingid, sealt tungib kibe kapsasupi lõhn ja kakao nõiduslik aroom, seal istuvad maisete inimeste kogud ja rahustavad oma proosalisi instinkte, see on tudengite restoraan (õige nimega supikööök) — sealt lähete teie aga kõigi kiusatuste peale vaatamata mööda, leiata paremal pool toa number 12, astute sisse ja tellite omale „Üliõpilaslehe“ ühe semestri peale.

Ja see olekski see kõige huvitavam absoluutsus.

*

Olen kindlas usus, et saavutasin otstarbe: tudengi lehes võib tõsistest asjadest ka õige tihti lõbusas toonis kirjutada ja toimetust vist ei keela minu viletsa esinemiskatset akadeemilistel veergudel. Sellega piirdun alandlikult vaigse unarnaerva muigega.

28. I. 23.

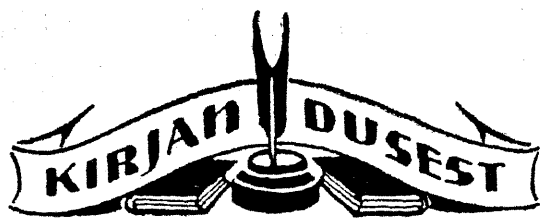
Pajats.

24 veebruari klubi.

Organisatsioon, mis hiljuti end rahukogus registreerida on lasknud ja väiksearvulise liikmetekogu juures praegu puhas akadeemiline on, ehk küll põhikirjas ta sellega piiratud ei ole, vaid kujutab enesest vaimu poolest sarnast klubi, nagu nad iseäranis laialdased on Inglismaal, kus seltskondline elu suuremal määral nende kaudu avaldub.

Klubi on omale niivõrd kohustavad määrused seadnud, et liikmeks pääsemine põhjalikku kõikide liikmete tundmist nõuab. Seepärast on praegune liikmete arv, kus klubi oma kolmat tegelikku aastapäeva pühitsema jõuab, 9 inimest, neist päälegi mõned väljamaal. Väliselt kohustab klubi oma liikmeid kultuursele tööle Eestis ja selle hääks. Praegune esimees on st. jur. Jaan Poska,

Baltische Akademische Blätter, organ der deutsch-baltischen studentenschaft in Dorpat, Riga und Deutschland. Redaktion und Expedition: Riga, I. Weidendamm nr. 7 W. 49.

Balti-saksa üliõpilaste häälekandja, mis hakkas ilmuma aprillis 1922 ja peab ilmuma 4 numbrit semestris. Oleme senni näind 4 numbrit, millest viimane ilmunud detsembris 1. a. Leht ütleb esimeses numbris, et see tahab ühendada balti-saksa üliõpilasi eriasukohtades ühiste ülesannete ümber ja seks tuua meeleolukujutusi ja teateid tööst, erikohtadest, kus asuvad balti-saksa üliõpilased, kuna vähem tähtsaks peetakse teoreetilisi harutusi üldiste küsimuste üle. Sellele vastavalt on ka igas numbris peaaegu ainult aruanded saksa üliõpilasliidult Riias, Tartu Chargierten-Convent'ilt ja balti üliõpilaste liidult Saksamaal ning muilt üksikuult organisatsioonelt. Tuuakse veel teateid Tartu ja Riia arsti-teaduskonnast. Üldiseid kirjutusi on 2: üks nõuanne keskkoolilõpetajatele mitte tükkida ülikooli ilma erilise huvita, sest üliõpilastöö ei ole kerge, kui ainelised võimalused kitsad ja kuna kardetakse harit jõu üliproduktiooni; teine on nõuanne üliõpilasile harrastada õpetöö kõrval mõtte-taadust.

Kõnesolev häälekandja on väljakasvand tarbest luua sidet nende kolme balti-saksa üliõpilaste rühma vahele, mis olude sunnil üksteisest enamvähem lahutat, et need endise ühise balti-saksa haritlaskonna osad üksteisest ei võõrduks. See on meie saksa kaaskodanikkude seisukohalt muidugi loomulik ja tingimata tarvilik, sest esiteks on need ikkagi ühe ja sama balti-saksa kultuuri kandjad ja teiseks on olude lahutat ja seega nõrgendat osadel raske igapäev iseseisvalt edesi teostada ja arendada oma kultuurilist tööd ja ülesandeid. Meie, kes me ise oleme pidanud vähemusrahvusena elama võõras riigis ja päälegi väga raskete takistuste ja kitsenduste, sihikindla rahvusliku surve all, missugust praegu saksa kodanikud meil ega Lätis ei tunne¹⁾, saame aru nende tarbeid ja tunnustame täiesti nende püüdeid oma rahvusliku kultuuritöö alal. Meid huvitab väga, kuidas meie saksa naabrid omi ülesandeid nüüd uutest oludest näevad ja kuidas neid mõtleavad teostada. Seepärast jälgime huvitusega ka nende häälekandjat, milles nende püüded ja mõtted peavad kajastuma.

Kuid siin peame tunnistama pettumusega, et see (s. o. B. Ak. Bl.) ei paku midagi uut, mis näitaks, et uus aeg ja uued olud oleks meie saksa kaaskodanikesse mõjund, oleks nende poolt teat viisil arvesse võet. Sest oleks ju loomulik, et nende ülesanded oleksid nüüd, kus nende kodumaa iseseisvatena rahvusriikidena edesi elab, teistsugused kui siis, kui nad olid ääretu vene keisririigi kodanikeks,

omal maal suurelt osalt ja mitmes suhtes eesõigustet ja ainumääravad ja kui rahva laiemad hulgad olid teat viisil ainult aineks. Seda kõike ei leia meie „B. Ak. Bl.“ veergudest, vähemalt senni. Palju enam kirjutusi, mis suuremalt osalt tagasivaated ja siis juba niisugustena ei paku midagi uut, konstateerivad nähtava rahuolusega, et vana vaim elab endiselt edasi ja on kõvenemaski, et „dass der alte Burschengeist in Dorpat von neuem seinen Einzug gehalten hat (nr. 1, lhk. 2), et sama vana eluvaadet ja vaimu vana viisi kultiveeritakse. Me jaatame, et need vanad traditsioonid on meie saksa naabritel liiga sügaval, et neist nüüd kõik korraga võiksid hakata vabanema, aga kas ei saa siis neist osagi aru, et nüüd enam ei saa edasi elutseda nii hooletult ja ümbrusest midagi hoolivalt nagu vanal ajal, kus välised võimalused ja tingimused ei nõudnud mõtlemist ja osavõtmist ümberkaudsest elust? Kas on meie saksa naabrite noorem põlv ikka üldiselt nõus selle „Geist'iga“, selle vaba häärasvaimu, sama kitsarinnalise tagurusega, mis iseloomustas varemalt meie maa sakslasi siin kogu vene riigiski? Kas ei hakata säälpool aru saama, et see vana vaim oli ja on kõige mitte-produktiivsem kultuuriliselt oma formaalsete mõistete tagaajamisega ja ümberkaudu elu tarvete mittenägemisega? Meie ootame senni nähtavasti asjata, et meie sakse noorte ringides tekiks mõni vabam vool, mis laiemalt ja rahvalikumalt hakkaks nägema asju ja positiivsemalt ning tegelikumalt võtaks omi ülesandeid kodumaa (ja ka iseenda) vastu¹⁾, nagu seda häämeelega võime konstateerida mõne vanema saksa ülikoolimehe või muu haritlase kohta. Noorus peaks olema ses asjas loomulikult veel liikuvam ja algatusvõimelisem.

Edesi konstateeritakse, et „Beziehungen zu der estnischen studentenschaft sind nach wie vor kaum vorhanden.“ (nr. 2, lhk. 3.) Meie teame, et meie saksa naabrid pole kunagi tarvilikuks arvand läheneda eestlastele või päale poliitika jälgida, mis meie teeme, ja nähtavasti on nad sel seisukohal ka praegu. Kui see oli varemalt võimalik, sest et olud ei nõudnud seda ja veel varemalt eestlased kultuuriliselt midagi ei tähendand, on see nüüd täieline arusaamatus. Kuidas mõtleavad meie saksa kaaskodanikud meiega kõrvuti sama kodumaa hääks kas või ainult ametnikena töötada, kui nad ei tea, mis meie teeme, püüame ja kavatseme? Või kuidas näevad nad oma osa ühises töös ühise kodumaa hääks? Kas on meil võimalik teha midagi ühist, kui oleme üksteisele täisi võõrad? Ja mis mõtleavad sakslased teha? Meie ei kuule midagi ühestki kultuuritöö alast, millest nad mõtleavad osa võtta.

Viimati on huvitav, et meie saksa naabrid ütlevad, et nad meie „Edustuses“ hääde tagajärgedega on võinud kaitsta omi huve, toetades eriti korporantide päale (nr. 3, lhk. 2).

Meie ei kirjuta seda siin mitte, et teha etteheiteid oma naabreile, vaid tähendame ainult küsimuste päale, mis meie arvates iga saksa kaaskodanik ise võiks üles võtta. Meie julgeme arvata, et kunni sakslased ise neid ei võta tõsiselt, kunni nende ringkonnis üldiselt edesi kestavad vanad vaated m. s. ka ühiskondlikes asjus, ja kunni sääl ei hakata arusaama osavõtmise tarvidusest ühiste ülesannete

¹⁾ nagu seda rahuolusega konstateeritakse ka „Balt. Akad. Blätter'is“.

¹⁾ Tartus korraldat linna liikumise vaatlusist tulid näit. osa võtma venelased ja juudidki, saksa üliõpilased ei pidand seda tarvilikuks.

teostamisest, kunni sääli otse tegelikult sarnaseid ülesandeid ei otsita ja leita, jääme üksteisele võõraks ja isoleerituks nagu senni, olgugi, et samal kodumaal elame. Meie saame aru, et pärit traditsioonid meie naabrid tugevasti kinni hoiavad, teame et sakslane, kui ta midagi teeb, siis väga tihti tegutseb ainult abstraktse filosoofiaga¹⁾; me saame ka aru, et esialgu uutes oludes nende rahvuslikud ülesanded võivad nõuda väga suure osa nende jõust ja tähelepanust, siiski ei tohiks kõik see väljasulgeda tööd üldistes ja meiega ühistes asjades kodmaa kultuuri alal laiemas mõttes — see on päälegi ainukene tee sakslasi ja eestlasi üksteisele lähemale tuua. Me kardame, et kuna osa meie saksa kaaskodanikkude viimse võimaluseni kinnipidamine endisest seisukorrast majanduslikul ja poliitilisel alal viis asja katastroofile, ka vaimlisel alal nad samal põhjusel võivad jõuda mingi kriisini, leida endid kord täiesti isoleerituna ja tarbetutena neile võõraks jäänud kodumaa kultuurelus. Olgugi, et meie tuleme toime ilma sakslaste otsekoheste toeta, nagu senni oleme pidand toime tulema, nõuaks meie arvates siiski ühise kodumaa (ja osalt just sakslaste endi) kasu, et säälpool enam hakataks aja- ja seisukorrahakohaselt mõtlema ja sellejärgi ka tegutsema. H. M.

A. H. Tammsaare „Kõrboja peremees“.

Tammsaare on olnud kaua aega üksik nähtus uuemas kirjanduses, kes on jäänud puht proosa juure, kuna teised sellega ainult juhusiselt tegutsesid. Ehk jälle teised puhastverd prosaistid ei püüdnud mingi uuenduste poole, nii Mändmets, Metsanurk j. t. ning jäid kaugele nooremast liikumisest.

1) nagu väga tüübiliselt sellest tehakse juttu ka eelpool mainit kirjutuses „B. Ak. Blätt.“ nr. 2, lhk. 4.

Kuid vaatamata, et Tammsaare omal ajal oma psüko- loogiliste novellidega noor-eeslilisele liikumisele kaasa tuli, ei ole ta kunagi suutnud sellega täitsa ühineda. Miski on seganud tema nime nimetamast teiste meie kirjandusliste nimedega üheskoos. Vist on selle põhjuseks see, et jutustus, puhastverd prosaisti omadustega päälegi, neisse vooludesse ei passinud, mis meie kodumaa kirjanduses käesoleva aasta- saja algult pääle puhunud on. Oleme harjunud vaatama Tammsaare pääle kõikides tema paljudes murrangutes ning üleminekutes, kui üksikult seisva kirjaniku pääle, kes mitte nii tugev pole olnud, et enesega teisi kaasa viia ja proosa- laadi Eestis seega mõjuvaks teha, kes aga ise ka mitte pole järelandmisi teinud ja nii siis alati enesega tasakaalu on pidanud.

Alganud küla realismiga peaaegu petersonilikus laadis oli ta realismi kõige proosalikumasse ja objektiivsemasse tüüpi jõudnud („Vanad ja noored“). Eraldi seisab tema psükoloogiline kahekõnede kirjandus, milles, muide, üliõpilased päätegelased. Kuid seejuures ei ole ta kindlaid üliõpilastüüpe joonistanud; tema huvi on olnud hingeelu külgedel joonistamises ja tundub, et tegelased ükskõik kes oleksid võinud olla, nagu nüüd ka näeme „Kõrboja peremees“, kus sama intriig üles on võetud; vähe tähtsust peame andma Tammsaare katsetele olukordades tüüpe leida, seda enam aga mingi vaimuomaduse ja sellest arenevate tagajärgede põhjaliku ja sagedasti korduva analüüsile. Sellena on Tammsaare huvitav, ehk küll tema käsitamiseviis niisugust säravust, selgust ning täielist koondust ei ilmuta, kui näit. Hamsunil, kellel umbes samased probleemid käsitada olid. Tammsaare on selleks natukene liig ladus, et olla võluv. Tema kirjandusline kõneviis on lihtne ja realisti oma, tema huvid ja tüüpide hingeelu on peaaegu uusromantilisel, sest ta ei hooli olemas olevast inimesest vaid

Üliõpilastüübid I.

Üliõpilastüübid II.

heroiseerib teda. Ta loob inimesest skeemi ja katsub teda olevaks teha realistlise kõneviisiga. See ei aita, sest see mis autorile kõigeenam huvi on pakkunud, see paistab alatasa silma ja näitab, et autor on kirjeldanud inimlisi tundmusi, mitte inimesi, ja nende kokkupõrkeid nende kirgedes. Sellest ka teatud romantiline vaim, mis lehvib „Kõrboja peremehegi“ kohal, ehk küll see ei ole mitte romantika, selle sõna kooli mõttes. Või kas maksab jälle meele tuletada, mida hiljuti meele tuletati prantsuse kirjandusloolase Rudrauf'i loengul, kes paigutas kõik silmapaistvamadki realistid ja naturalistid alates Balzac'iga, Zola, Tolstoi, Dostojevsky j. n. e. romantika edustajate kiida.

„Kõrboja peremees“ toob Tammsaare üsna ligi oma noorepõlve huvidele ja isegi maitsele („Rahaauk“). Kuid kui nooruses oli silmatorkav aine käsitamise vaesus („Raha-augus“ on palju idüllilist, kujutustes ning elamustes vaene ning ebamääraselt üldine väljendus), siis on nüüd sama meelelaadi juures ning jututegelaste vahekorra juures kirjandusliku, palju tihedust ning põhjalikumust siginenud, hingelise ilma alal kõigepäält, sest tuletame meele „Varjundeid“, see oli ju seda veel enamal määral. Tammsaare on järjekindlalt näidanud oma huvisid keeruliste ja salajamate hinge (vähemst ehk oleks koguni parem ütelda „mõistuse“) varjundite juveltiirina. Sest milles on tema jututegelaste konflikt ja traagika: nende mõistuse vasturääkivuses nende tunnetele. Sama joon on ju ka „Kõrboja peremehe“ . Vaese ja kivirikka talu peremehe isemeelne poeg ei ole unustanud oma lapsepõlve mänguseltsilist, rikka Kõrboja peretütart. Kui viimane linnast pöörmud, et talus perenaiseks hakata, leiab noormees selle jäljed metsas ja aimatav intriig algab; võideldakse üksteisega. See on tulutu ja kahjulik põlemine, sest iga kord kui üksteisele lähenetakse, lööb mõistus, trots vastu rääkima ja niimoodi piinatakse üksteist ja iseennast, kihutatakse vahekordi aina tulisemaks. Ainult

Iga üliõpilase kohus on tellida „Üliõpilaslehte“.

kaugelt ja kaudselt avaldub otsekohene ja tõelik tunne avalikult, nii kutse kivimurdu jaanitulelt ning pererütre hool kivimurru sandiks vigastunud nooremehe juures. Ikka aga ainult poolik avaldus, mis küll väga selgelt tähtab asjaolusid, mis aga midagi lõpuni välja ei ütle. See loob pinevust loole. Ja kui lõpuks otsekohesed jutud on räägitud, ei luba vigasele sandiks jäänud nooremehele mõistus muud lähendust, kui et end pääsiga maha lasta. Kas see ei ole ainult uusromantika, vaatamata selle pääle et kirjutud on nagu realistlikult juttu. Mis peab siin ära määrama, kui niisugust kõrvalise tähtsusega küsimust üldse üles võtta. Kas pole

meil alati, nii pea kui jutustus maaelu käsitab, kohe küla-realism platsis. See on teatud jutustamise laad, voolav kuid rahulik, maa vaimulaadiga kontaktis. Kirjuta temast, ta on kauge, tähendab, vaadeldav ja kirjeldatav; maa on realistiline. Sellepärast jääb ka see teos täienduseks senisele seda ainevalda käsitanud kirjandusele.

Tammsaare on ilma hoota. Ta võib peatuda ja häälmeelel käsitada väga harukorralisi asju. Need kõrvalekalduused ja venitused pole aga õnneks halvavad ja tülikad, neid loeb samuti vastuvõtlikult, kuid nad ongi iseäralise ilme andjad teosele. Tal on väga rohkesti materjali, mis ei tundu küll üleliigsena, kuid mis ei tundu ka vajadusena. Mis on palju enam korrapärane kui mõjuv.

„Kõrboja peremees“ on meie külla novellides, mis ju mitte uhkustada ei või oma kaaluvusega, õnnelikult üks värskendavalt tunduv, mis vana shabloonijärgne elustanud on, ja see on vist küll selle tõttu, et kujutushingeelu on võetud ükskord ometigi vähe täisedamana (olgu see siin patt realistliku vastu) kui meie külatüüpide puhul seda siinamaani on usaldatud teha.

Ado Kalamees.

Kunstikool „Pallase“ õpilastööde näitus 7—14. I. 23.

J. Pert.

Kunst on kaotand enese aupaistuse. Ta on avalikkuselt kadund, on sumbund, sest et meie ajavaim üldiselt ei võimalda ideelist alust ega ainelist soodustust loomingule. Publikum on külm. Ta tegevuse määravad lihtsamad ja odavamad kalduvused. Elu ise on saand realistlike läbi-elamiseks, kus peaks siis veel leiduma huvi ja tähelepanu pinevalt edasipüüdvale loomingule. Ja just need hingemomadused on ära heidetud, haihtund või maha jooksund kui ükskõikse argipäevale tarbetud.

Sarnane meeleolu on üldine.

Omas sisemises on sattund kogu kunsti elu valusasse kriisi. Pika arenemise järel saavutud esteetilisel tuletusel elu mõistmine ja töed on korruga kaotand oma väärtuse. On jõutud algatud tee lõppu (maalikunsti abstraktne expressionism) ja uus ei nähtu.

Ümbrus muutus liig murranguliselt. Kangelasest sai elumees, ideest omakasu ja tegevusest reaktsioon. Kõik selle peab aga looming läbi põdema, olles otsekohene elu peegel.

Misuke on homse, ülehomske kunst? on raske ennustada.

Prantsusmaalt, Saksast, Austriast, Rootsist ja mujalt kuulduvad kindlad hääled, et expressionism on minevikus. Kuulutakse naturalismi püürismi, objektivismi või subnaturalismi nimede all. Nii on siis reaktsioon kõigil aladel ilme.

Teisalt oletakse, et uus kunst kujuneb sünkretistiliselt, omades lähemaist voolest nende olulisemad saavutused: futurismilt dūnaamika, kubismilt ruumi maalimis-tehnilised võtted ja expressionismilt selle exootilise värvingu.

Et meie kunstielus samuti seisak, hingetõmbus, näitasid kunstinäitused sügisel Tallinnas ja enne jõule Tartus,

Häämelega võib kunstikooli „Pallase“ kohta tähendada, et siin tagajärjerrikkalt tööd tehakse ja et siit meie kunstielu tõusule pea kaasa mõjuda suudetakse. Näitus, kui õpilaste oma, avaldab hää mulje. Mitmed töödest olid ju välja pandud ennejõulusel Pallase kunstinäitusel. Seega on saavutud osalt kunstiline tasapind. Avalduvad ka juba kindlalt vanemate õpilaste juures individuaal jooned, kui N. Mey vestev humoor, Veberi lihtne, robust jõuline pintsli tõmme, Muksi realism, Saunamehe rütmiline skulptuur, Pärsimäe motiivide primitiivsus jne.

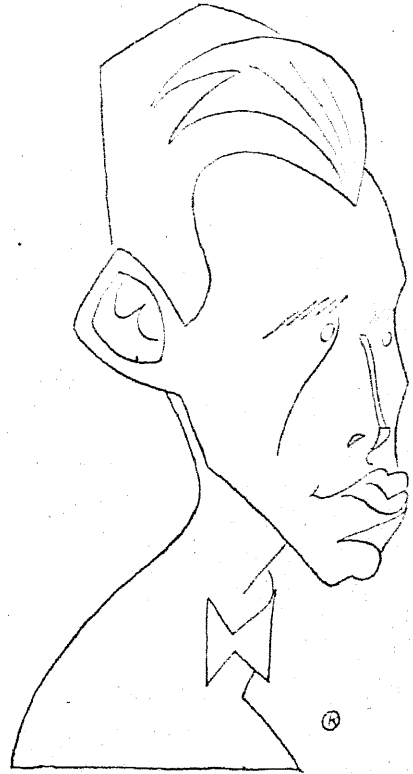
Loetlen mõned tööd, mis minule eriti silma paistsid, sest et kõigi väljapanijate juures peatuda oleks võimata ja üleliigne. E. Ahas'el olid välja pandud hääd pastellid, ka „Kirik“, ja „Niitjad“, ei jätnud soovida; A. Bergmann'il — huvitavad joonistused, Haas'il kordalainumaks tuleks pidada „Jahti“. A. Kesneri „Mererand“ tundus lüürikena ja ilusana. E. Kutsar'i „Kündja“ ja „Sõitja“ oma meeleolurikkusega tuleks näituse parema tööde hulka lugeda. Omapärasena tundus A. Logrinenko „Körts“, kuigi värvid palju soovida jätsid puhtuse mõttes (see nõrkus oli üleüldine). N. Mey „Valge hobu“ kahtlemata parem ta väljapanekuist. Võrreldes eelmiste näitustega, tundub, et palju kaotand on Mey satüüriline humoor satüüri. A. Mõldril leidis mõndagi huvitavat ja omapärast. J. Muks'i meeleoluline „Käiming“ oli läbi viitud puhtalt, värvides. Hää oli tal ka vanamehe portree. Ülihuvitavad olid paar K. Pärsimäe kompositsiooni, kus primitiivses naiivsuses kaotab asjalikkus oma ilme ja järele jääb ainult joonte ja värvide kokkukõla, mida nimetakse abstraktseks expressionismiks. K. Tederi „Suplejad“ on kompositsioonilt hää, parem kui „Linn“, mis õigem ainult kui värviline kompositsioon, kuid ei väljenda linna illusiooni. Värvid on liig heledad. Veberi tööd on üleni hääd, kuid ta peaks maalilise akti päält üleminema puht maali pääle. Seda nõuavad ta tehnilised võtted, kuna akt liig kindlad piirid ette säeb. Värvilisi aktidest paremana tundusid A. Obsti, siis Muksi omad; söega Pajul. Üldiselt akti joonistuse kohta võib tähendada, et seda pole võetud akadeemiliselt, võimalikult täpselt modelli kopeerides, vaid teatava üleloomulikkusega, tugevalt muskliste ja joonte väljakooremisega. Siia juure on liitund veel õpilaste skulpturseid ja maalilisi kalduvusi. Et ateljee mõju õpilasis paratamatu, tunduks siiski H. Triik liialt ettetükkivana lilla aktides tuhmidel foonidel. On ka kaugemaid mõjusid võimalik tähistada, kui P. Klee'd ja H. Rousseau'd. Mis aga üldiselt konstateerida, on expressionism õige vähe ja nõrgalt edustud.

Kuuldavasti on „Pallase“ kunstikool kõrgemaks kooliks ülendud ja seega on antud meie anderikkaille noortele võimalus edasiareneda. Seega on ka üks kindlam ja kestmav aluspost kinnitud meie tuleviku kõrgema kultuurile.

Eraldi on soovitatav, et akadeemilised kunsti harrastajad iseäranis tähelepanu siia pööraksid. Kõigekülgne võrdeline kunstiloominguga tutvumine viib kõige otsekohe semalt sihile. Operaamat ei võimalda kunsti mõistmist ega hindamist. Sellöks on ainult kunstinäitus, originaaltöö, millele läheneda ainult võimalik juhutada.

Lõpuks soovin, et lähenemine „Pallase“ kunstikooli ja kunstiajaloo seminaari vahel, millele aluse pani hr. prof. Kjellin eelmisel semestril, aina suureneks. Mõlemile on see kasulik. Ühel pool teooria, teisel otsekohe loomine. Meie

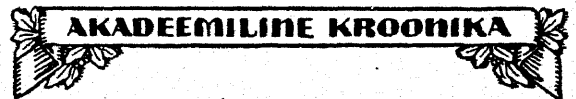
O. Krusten'i joonistus.

Josep H. Teinman
stud. med.

Omaaegne üliõpilaskonna juht, asemikkude kogu esimees ja 1920. a. „Üliõpilaslehe“ toimetaja. Mitmekülgne inimene; arstiameti kõrval kirjanduses ja „igaveses elus“ laineid löönud. Viimasel ajal tuttav kõlavama nimega J. H. Talomaa ehk lihtsalt J. H. T. Ornema sooga väga hääd vahekorrad.

kultuurelu nõrkuseks praegu on see, et puudub laialdasem süstemaatiline kunstimõistmine, ja loominguult nõutakse seda, mida ta anda ei suuda ega tarvitsegi. Nii areneks loomingu ühes kriitilised tuletused, akadeemia laseks välja omaaja kunstihingest orienteeruvad kriitikud ja moodne kunst leiaks teda mõistva publikumi.

Üliõpilaskonna Edustus.

Uue Edustuse valimised.

Üliõpilaskonna Edustuse järjekorralised valimised olid 25. 26. ja 27. novembril 1922. a. Valimiste korraldajaks oli vana Edustuse poolt valitud 3 liikmeline toimikond (ksv.!! Ann Tamm, K. Matto ja K. Kerberg), kuhu pärast iga kandidaatide nimekirja poolt üks esitaja lisaks tuli.

Valimise seadus vaadati läbi ja võeti Edustuses vastu 27. oktoobril, kus juures põhimõttelisi muudatusi ei tehtud.

Valimistel esinesid 10 nimekirja (eelmistel valimistel 7):
1. Erapooletu sportlaste rühm. 2. Organiseerimata üliõpilased. 3. Rohuteadlased. 4. Vene üliõpilased. 5.

Eesti üliõpilasseltsid. (Eesti Üliõpilaste Selts, Eesti Nais-üliõpilaste Selts, Eüs. Veljesto, Eüs. Ilmatar, Eüs. Ühendus, Eüs. Raimla, ja Eüs. Liivika). 6. Saksa üliõpilased. 7. maakondlised üliõpilaste kogud. 8. Sotsiaalfilosoofiline nimekiri. 9. Juudisoost üliõpilased. 10. Eesti korporatsioonid.

Enne valimisi korraldatud kihutustöö oli hoogne ja mitmekesine. Kandidaatide nimekirja kokkuseadmiseks korraldasid organiseerimata üliõpilased kaks koosolekut. Kõige asjalikkuse peale vaatamata libises läbi paar resolutsiooni, mis mitte täiesti kokkukõlas ei olnud seni Eesti üliõpilaskonnas maksnud organiseerumispüüetega ning kaastöötamisega ja osalt ka praegu maksva üliõpilaskonna põhiseaduse ja valimiseseadusega: taheti (mõnekümne liikmelise koosoleku poolt) üldiselt ette maksuma panna reegel, kes võib olla organiseerimata üliõpilaste eestajaks Edustuses jne. Trükitud ja kirjutatud kihutuskutsetega võistlesid nr. 1, 2, 5, 6, 7, — 8. Number ühe kihutuslehed jätsid täiesti sisuliselt otsitud asja- ja maitsevaese mulje. Täitsa lahtifõmmatud registritega ilmusid number kaheksanda lendlehed, halval paberil, ja eht üleskute toonis. Võorastava välise maigu kõrval jääme aga lootma, et need esitajad ka tõepoolest Edustuse tegevusse elu ja uusi algatusi toovad kogu ulatuses, mis valimiste eel lubati. Eriti tuleks aga seda oodata organiseerimata üliõpilaste esitajatelt.

Valijate nimekirjas oli: immatrikuleeritud üliõpilasi 2945 Eesti kodanikku ning 123 väljamaalast, kokku 3132 valijat (eelmistel valimistel 1507). Valimisel anti häält ära 1958 ehk 62% (eelml. val. 56%), nendest tunnustati maksvaks 1943 häält.

Hääli ja kohti Edustuses said nimekirjad:

1. — 57 h. — 1 k.
2. — 220 „ — 3 „ (vanas Edustuses 5 kohta)
3. — 53 „ — 1 „
4. — 83 „ — 1 „ (vanas Edustuses 1 koht)
5. — 538 „ — 8 „ (vanas Edustuses 8 kohta)
6. — 251 „ — 4 „ (vanas Edustuses 3 kohta)
7. — 182 „ — 3 „
8. — 61 „ — 1 „
9. — 112 „ — 2 „ (vanas Edustuses 3 kohta)
10. — 386 „ — 6 „ (vana Edustuses 9 kohta)

Valimised läksid täiesti korralikult ja seaduspäraselt. Siinkohal tuleb kategooriliselt tagasitõrjuda saksakeelsetes ajalehtedes ilmunud ebateated, nagu oleks valimiste ajal ja valimiste puhul mingisuguseid kokkupõrkeid või arusaamatusi üliõpilaste vahel olnud. Nähtavasti on neile lehtedele meelehärmaks, et meie üliõpilaskonna valimised asjalikumad, suurema osavõtuga ja a k a d e e m i l i s e m a d olid kui näit ülikoolides Saksamaal või Riias.

Edustuse koosolek. Juhatus ja toimkondade koosseis.

Edustus oma uues koosseisus ei ole palju muutunud rühmade vahekorra poolest. On tulnud juure uusi rühmitusi nagu sportlaste, sotsiaal-filosoofiline ja maakonna kogude rühmitused, kuid need lähevad enam-vähem kaasa suurematele rühmadele ehk jäävad erapooletuks, nagu sots. filos.

Praegusel valimisel oli valijate protsent eelmisega võrreldes ka peaaegu samane. Arv on kasvanud, kuid see vastab üliõpilaskonna kasvule. Kuid muutunud on väga tuntavalt Edustuse isiklik koosseis. Minevaastaseid Edustuse liikmeid on öredalt, „Põhjala“ organisatsioon on Edustusest kogunisti ära tulnud, loobudes oma kandidaatide välja panemast. Muidugi tulevad hiljem, kui Edustusest äraastumisi hakkab sündima, paljud mullused jälle tagasi, kuna mitmed endid nimekirjades taha poole on lasknud paigutada, puhkusele. Võimalik, et praegune uute isikute juuretulek suuremat elavust loob, sest mulluse Edustuse päale vaadati teatud määral kärsitusega, rahulolematusega, mis ka niipalju vast õigustatud oli, kui palju rühmade kokkuleppimatus mõnedes küsimustes üldist tööd ka kõigis muus küsimustes takistas. Väga sagedane nähtus oli, et Edustus kvorumit

oma koosolekuks kokku ei saanud. See ei olnud muidugi mitte passiivsuse ja ükskõiksuse tõttu, vaid ennem just liiga põhjaliku ja järelandmatu seisukohtade vastakuse süü, nii siis ennem liigagi aktiivne ja kategooriline nähtus, mis aga töö tulemusi niisugusteks muutis, nagu oleks otsekohese passiivsusega tegemist. Ütleme lõbusamas toonis — see oli omapärane nähtus mingist aktiivsest passiivsusest. Õnneks on nüüd need küsimused, mis teravamaid lahkelsid sünnitasid, juba enam-vähem lahendatud, nii akadeemilise üldmärgi, osalt ka üliõpilaskonna põhiseaduse loomine ning veel mõned muud lahtisemad küsimused. Praegune Edustus oma tuntavalt uue koosseisuga ei näi mäletavat vanu kokkuleppimatusi ja loodetavasti suudab see vaim piisida tegelikumate ja ühsemate küsimuste läbitöötamisel ning tegutsemisel tulevikus.

Esimene uue Edustuse koosolek detsembril 1922. a. läks just niisuguse rahuliku ja koguni vaikse tähe all. Kuna vana Edustus oma asju likvideerida ja uuele üle anda ei olnud jõudnud, jäeti see päle jõuluks, päevakorda jäi selle järele vaid uue Edustuse juhatus ja toimkondade valimine. Korporatsioonide rühmal ei olnud oma kandidaatide esitamises nähtavasti veel kokku lepitud ja kuna vana Edustus oma tegevust veel edasi polnud andnud, esitati säält poolt ka seda päevakorra punkti ära jätta, edasi lükata selleks koosolekuks, kus vana Edustus ennast üle annab. Sellega oleks aga kogu koosolek läbi ja uue juhatus ettevalmistustööd käesolevaks aastaks takistatud. Päälegi ei olene juhatus ja komisjonide valimine sellest, kas eelmine end likvideerinud on; ainult eelmine ei tohi end varem likvideerida kui uus teda üle võtmas ei ole. Uus juhatus võtab vanalt tegevuse üle niipea kui see võimalik on ja tegelikult ongi nüüd, ilma et selleks uut koosolekut on tarvis läinud, osa vana Edustuse tegevust uuele edasi anda saadud. Seepärast otsustati valimised toimetada.

Oldi juba varem välja töötatud rühmade vahelisel kokkuleppel ettepanek seltside rühma poolt, kõikide valitavate kohtade päale, ainult korporatsioonide rühm tuli alles koosolekul selle ettepanekuga ühes.

Selle ettepaneku järele oli paigutatud juhatus eesimehe kohale seltside rühma kandidaat, kuna mineval aastal see korporatsioonidele läks. Ka muus ametites oli ettepanekus enamasti uued mehed kandideeritud. Just ametite ärajaotamine, milles vast kõige enam vaielusi oodati, läks kokkuleppivalt. Korporatsioonide rühm, kellell mullused

Tallinnas viibivad Eesti üliõpilased

korraldasid möödunud aastate eeskujul, päale jõulu 4. jaanuaril Tall. Kanuut Gilde ruumides traditsioonilise piduõhtu, mille puhast ülejääk Edustuse häaks läheb. Tänavu aasta võtsid korraldusest osa hää hulk organisatsioonid, nii päale „Frat. Estica“, kelle korralduses ja läbiviimises päärasuk lasus kui pidu mõtte algatajatel, veel „Ugala“, „Vironia“, „Fil. Patriae“ korporatsioonid ja „Eesti Üliõp. Selts“, „Nais-üliõp. Selts“ ning „Veljesto“. Olgu siin nimetat kõikide pidukorraldajate, eriti pidutoimkonna juh. üliõp. Reinthali tänuväär töö.

Mullusega võrreldes oli pidu tänavu tehniliselt palju meeldivam, kuna saadi hankida selleks maitsekad Kanuut Gilde saalid. Aineliselt ei ole tänavu nii hästi õnnestunud (mullu umbkaudu 90 tuhat, tänavu ainult üle 50 tuhande puhast ülejääki), see seletub aga ruumide kallisusega ning puhveti vähesel läbimüügiga. Pidupuublik ei armasta enam prassida, vaid on harjunud istuma vaiksemalt mõne pudeli õlle juures. (Seda tuleks arvestada vast koguni meie karskusühingutelt, kui -edukat märki meie karskusaadete levimisest). Mitmed voorused on aga vahest ebasoovitavadi.

Pidu korraldajates oli tänavu suur osa üliõpilaskonnas organisatsioonid, edespidi peaks see aga kujunema kõikide üliõpilaskonnade ühiseks ettevõtteks, sest nimetatud pidu on üheks tusedamaks Edustuse toetajaks. Tänavune ülejääk läheb „Üliõpilaslause“ kindlustamiseks, kuna mineva aastane summa lugemislaua kuludeks tarvitati.

kohad ümber olid paigutatud, ei prätendeerinud nende päale enam ja leppis kõikide nende kohtadega, mis seltside ettepanekus neile pakuti, ainult nimeliselt seda muutes. Valimine läks seetõttu haruldase sobivusega, kõik kandidaadid läksid kinnise hääletamise juures suure hääletenamusega läbi, ainult mõne erapoole ja vastuhääletamisel. Nii on praegune Edustuse juhatuse ja komisjonide koosseis järgmine:

Juhatusesimees — H. Kukke (seltside rühm); abi — Eug. Villmann (korp. rühm). Kirjatoimetaja — H. Viinapuu (maakondade kogud); esimene abi — Ed. Nottbeck (sakslane); teine abi — Schmidt (organiseerimatu). Laekahoidja — Edg. Vester (seltside rühm); abi — Arn. Randmets (korp. rühm).

Majandustoimkond: Vaabel, Greinert, Ius. „Üliõpilaslehe“ toimkond: Janno, Raudsepp, Peterson. Valistoimkond: Kukke, Teinmann, Erg. Põhisääduse toimkond: Kukke, Lehmann, Kurvits, Uiga, Pragi. Lugemislaua toimkond: Burov, Ottenson, Treial. Revisjontoimkond: Niggol, Pruuel, Dobruschkes.

Toimkondades esimestena nimetatud on ühtlasi toimkondade juhatajad.

Üliõpilaskonna juhatuse tegevusest ja kavatsustest.

Läinud aasta 29. novembril võttis edustus vastu üliõpilaskonna põhiseaduse. Sellega lõpeb meie üliõpilaskonna, eriti edustuse, tegevuses üks ajajärk, mis oma kindlat ilmet kannab ja mis järgmises loomulikult enam sel kujul ja sel määral ilmsiks ei tule. See oli ajajärk, kus üliõpilaskond ise enda kohta selgusele jõudma pidi: missugune üldkorraldus, missuguste ülesannete ja eesmärgiga. See oli, kui nii võiks kokkuvõtta, ideeline ja teoreetiline rajamine. Kõige raskem ajajärk, mis küsimuste laialtulatust ja ettenäevat lahendust nõuab. Mis ülesannete ja kohuste ei olnud mitte ükski nendele, kes tol korral asja juures tõmbamas olid. Kuid laiemate ringide huvi ei tulnud mitte ilmsiks. Mitte üht nimetamise väärt artiklitki pole ilmunud ei „Üliõpilaslehes“ ega ajakirjanduses, kõnelemata akadeemilistele küsimustele pühendatud broshüüridest või raamatutest. Ka teistsugune osavõtmine on võlgu. Nagu 50 aasta eest tõesti üliõpilaste ühinemise mõte nende eneste keskelt välja läks ja nagu kõik nende üldisemad ettevõtted kogu sel aja jooksul ainult nende eneste teostada on olnud, nii on see ka praegu. Nii hästi ideelisest kui majanduslikust küljest. Aga — ülikoolile pannakse praegu alust ja määratakse ülikooli poliitika sihtjoone, välja on tõstatatud meie ülikooli põhikirja, — kuid ka siin ei ole veel keegi mingit sügavamast arvustust või küsimust käsitusil ilmutand. Näib nagu probleemi ennast ei olekski.

Üliõpilaskond on oma põhikorraalduse väljatöötamisel väljaõelnud sellekohaseid põhimõtteid ja soovid. See on suur töö, mille Edustus on ära teinud, mis aga laiematele ringidele mitte selge ei ole, osalt edustuse enese hooleluse tõttu oma töö tutvustamisel, jaolt üldise osavõtmatusel tõttu. On selgunud üliõpilaskonna mõte ja eesmärk, on kokkulepitud organisatsiooni ja ülesannete küsimuses. Tartu seni aastakümneid kestnud killustatud ja gruppideks erinenud üliõpilaste elus tähendab see sügavat muudatust ja enesest üle saamist. Loomulik, et see mitte mõne päeva jooksul ei võinud sündida.

Sellega läheb üliõpilaskond esimeses jões oma majandustehniliste ülesannete juure, ja aeglane tegelik elu ise näitab edaspidi, kui elujõuliselt ja otstarbekohaselt alusmõtted on tabatud.

Kuid kogu ülesannete ja tegevuse aluseks on praegu ikkagi ülikooli ja üliõpilaskonna vahekorrd, s. o. **üliõpilaskonna põhiseaduse elluviimise küsimus.**

Vana edustus võttis üliõpilaskonna põhiseaduse küll vastu, kuid sellega ei ole ülesanne veel sugugi lõpul, sest põhiseadus on ülikooli poolt alles kinnitamata ja riigikogule äraantud ülikooli põhikirjas puuduvad üliõpilaskonna põhiseadusele vastavad vormid. On tarvis riigikogule

esitada sellekohane täiendus ülikooli põhikirja. Kuid üliõpilask. põhiseaduse järele on ülikooli ja üliõpilask. juriidiline vahekorrd sellele põhimõttele rajatud, et üliõpilaskond ülikooli seadusepärane osa on, tema varandused on ülikooli varandused, kuid ülikool ei saa neid ära võtta ega vähendada Edustuse sellekohase nõusolekuta. Siin tekib aga küsimus, kuidas kujunevad selle põhiseaduse järele varanduslikud aktsioonid, nagu lepingud, vastutus ja varalistest kohustustest täitmine, varanduste valitsemine ja kasutamine jne. Üliõpilaskond peab ülikooliga kõige lähemalt seotud olema, sest seda on tarvis ühiseks koostöötamiseks ja selleks, et üliõpilaskonna otsustel oleks tarvilik maksvus. Kuid majanduslike ettevõtete kasvamise ja laienemise tekib tehniliselt väga palju raskusi, kui vahekorrd ülikooliga ei ole kindlaks määratud. Põhjalikumad järelekaalimised võivad aga koguni ehk näidata, et üliõpilaskonnale oleks tarvis juriidilise isiku õigused.

Selle küsimuse lahendamiseks on juhatuse pööranud õigusteasutuste poole ja kavatseb korraldada laiemat nõupidamist.

Muu osa alusmõtetest ja normidest, mis üliõpilaskonna üldkorralduse kohta ülikooli põhikirja tahetakse üles võtta, on juba enam vähem redigeeritud.

Alles peale selle, kui ülikooli põhikirja on riigikogu poolt vastuvõetud, saab ametlikult maksuma panna üliõpilaskonna põhiseaduse.

Üliõpilaskonna ettevõtete toetamise küsimus.

Niikaua, kui üliõpilaskonna üldkorraldus seadusliku aluseta, on tema rahalised sissetulekud juhuslikud ja summad üliõpilaskonna ettevõtete ja tarviduste hääks tuleb Edustusel muretseda. Üliõpilaskonna juhatuse on pööranud selleks suuremate pankade, ettevõtete ja kaubamajade poole, paludes määrata nende poolt kultuuriliste ja seltskondlike ülesannete hääks arvatud summadest toetust üliõpilaskonna üldettevõtetele.

Juure on lisatud seletuskiri, mis sihis üliõpilaskond toetust tarvitab.

Toetust tarvitab iga üliõpilane isiklikult ja toetust vajavad üliõpilaskonna üldettevõtted.

Mõlemad on ühte viisi tähtsad. Esimesel alal on mõndagi ära tehtud. Meie hariduspoliitika on seisukohale asunud et soovitav on (kui ta riigimajanduslikult teostatav) maksuta ülikool, ja kõrgema hariduse määrajaks ei pea mitte olema varanduslik tsens. Vabadussõjast osavõtjad on õppemaksust vabastatud; riigi, asutuste, ettevõtete ja isikute poolt on asutatud rida stipendiume; riik korraldab abi vabadussõjast osavõtnutele õppeabinõude muretsemisel jne. Kuid õppimise võimalused ja tingimised on selle peale vaatamata ikkagi niisugused, et see tuleviku nimel põhjalikku ja ettenäevat abi ning korraldust vajab.

Siin võiks lühidalt tähendada, et praegu Tartu ülikoolis õppimise tingimused Eesti üliõpilastel 50 prots. kitsamaks on muutunud, kui oli Vene ajal, ja et pea üle poolte üliõpilastest on sunnitud peale õppetöö kõrvalteenistust ja ülespidamist muretsema.

Seisukorra soodsustamiseks sel alal kavatseb üliõpilaskond laiemate ringkondade abiga lähemal ajal ellu kutsuda fondid, asutused ja korraldused, nagu stuudiumi laen ja majanduslikud ettevõtted omaabi alusel.

Üliõpilaskonna ettevõtted on sama suure tähtsusega, kui iga üksiku üliõpilase õppimise võimalused. Stuudiumist ükski ei ole küllalt ega sellest teaduslikust bagaasist, mis ülikoolist ellu kaasa võetakse. Ülikoolist peavad tulema riigi kodanikud ja selle juures juhtivad kodanikud, kellel on ühistunnet, kes tegelikkude ülesannete ja elu korralduste vajaduste ees nõuta seisma ei jää. Niisugusteks kodanikkudeks arenevad üliõpilased üliõpilaskonna üldkorralduses ja üldettevõtete teostamisel.

Toetus kuluks „Üliõpilaslehe“, üliõpilasköögi ja lugemislauale. „Üliõpilasleht“, asutatud juba 1914. a., on alati võitlema pidanud suurte majanduslike puudustega, mis

tema korralikku ilmumist väga on takistanud. Praegu on „Üliõpilaslehel üle 70.000 marga võlgasid.

Üliõpilasköögil on ainult siis mõtet, kui tema tõesti üliõpilastele toetuseks on, s. o. märksa odavamalt lõunat võimaldab kui teistes söögimajades. 1921/22. õppeaastal nõudis üliõpilasköök 184. 752 mrk. välist toetust.

Kui üliõpilasköök ka edaspidi abiandva ettevõttega tegutsema peab, siis vajab ta ka edaspidi samasugust toetust.

Lugemislaud, mis läinud aastal avati, kiratseb tarvilikkude summade puudumisel.

Raha puudus takistab ka tegeliku aluse panemist päevakorral olevatele kavatsustele, nagu raamatukogu asutamine, üliõpilasmaja eeltööd, õpperaamatute tellimine, õppe-reise korraldamine, üliõpilaste korteri küsimus ja palju muid küsimusi.

Kõik need kavatsused vajavad laiemate ringkondade kaastoeust.

Kuidas teostada stundiumi laenu?

Selle küsimuse on üliõp. juhatus tõsiselt päevakorrale võtnud. Juhatus arvab, et küsimuse lahendamine, kui ka laenu edaspidine teostamine tuleb seada laiemale alusele. Tuleks luua täiesti iseseisev korraldus vastavate riigiasutuste ja laiemate ringkondade osavõttel.

Selleks töötakse Edustuse algutatud asjatundjate poolt välja esialgsed kavad ja ettepanekud, mis peale selle harutusele tulevad nõupidamisel laiematest ringidest, kes peale teoreetilise ja tehnilise asjatundmise, laenu majanduslise külje kindlustamise oma peale võtavad.

Stundiumi fondi põhikirja algkava, kui ka kogu asja käsitamise kava kokkuseadmiseks on üliõpilaskonna juhatus pööranud majandusteadlase K. Korneli poole.

Raamatute tellimise korraldamine.

Suvel peetud läbirääkimiste ja eeltööde tagajärjel on juhatus Saksa välisloimekonnaga lepingu sõlminud, mille järele Saksa ül. välisloimekond tasuta oma peale võtab raamatute tellimise vahetalituse ja kohustab end selle juures ühe kuu jooksul tellimist täitma.

Juhatus poolt on koha peal korraldus ellu kutsutud¹⁾, kes toimetab kõike tellimise juures ettetulevat tööd, nagu tellimiste vastuvõtmine, tellimine, raamatute väljajagamine ja muud. Sarnase korralduse juures on meil võimalik raamatuid saada kiirelt ja palju odavamini kui oma turult.

Kuid kogu korraldusel on ainult siis suuremat mõju ja tagajärge, kui selle juures võimalik on saavutada kõigi kõrvalkulude kokkuhoidmist.

Ühed suurematest niisugustest kuludest oleks raamatute sisseveo tolli, aktsidentsi jne. maksud. Nendest vabastamise asjus on üliõpilaskonna juhatus kirjaga rahaministri poole pööranud, kus muu seas järgmist ette tuuakse.

Eesti oma raamatu kirjastamine ei ole mitte nii suur, et ta vähegi rahuldada suudaks tarvidusi ülikooli õpiraamatute alal. Ka lähemas tulevikus ei ole seda ette näha, ja meil tuleb ka edaspidi võõrakeelseid, väljast sisseveetavaid raamatuid tarvitada.

Kuid selle juures on maad võtnud nähtus, et sisseveetavad raamatud meie turul ülearu kallid on. Ka on meie raamatuturg liig ühekülgne. Kui äride kaudu raamatuid tellida, siis ei saa neid ilalgi nii ruttu kätte, kui seda nõuavad õppimise huvid.

Sarnased asjaolud on toonud mitme viimase aasta kestes meie õpitingimistesse ebanormaalse seisukorra. Vähe on praegu üliõpilasi, kellel oleks enam-vähem kõik tarvilikud õpiraamatud olemas. Raamat on muutunud käest kätte käivaks, iga raamatu jaoks on mitu kandidaati järjekorras, kuid mitte ükski praegustest ülikooli lõpetajatest ei saa enda kohta öelda, et temal võimalik on olnud peale

kõige tarvilikumate õpiraamatute tema erialasse puutuvat laiemat kirjandust kasutada, veel vähem õppimise ajal mõelda oma raamatukogu peale.

Sellepärast on üliõpilask. juhatus palvega rahaministri poole pööranud, vabastada edaspidi kõik Tartu üliõpilaskonna juhatusel nimel tellitavad raamatud sisseveo tollist ja sellega ühenduses olevatest maksudest. Seal juures lubab juhatus rahaministeeriumile esitada kõik nõuetavad teated ja andmed tellitavate raamatute kohta. Fiskuse seisukohalt ei ole neil maksudel vist suurt tähtsust, sest summad, mis juhatus kaudu tellitud raamatutest riigile sisse tulla võiks, ei oleks kuigi suured. Ka tollipoliitikal ei peaks olema iseäralikke põhjuseid üliõpilaste (ülükooli) raamatuid sisseveo tolli alla panna, sest meil puudub praegu vastav kirjastamine, mida tuleks kaitsta ega ole teda sel teel võimalik ka lähemal ajal ellu kutsuda. Üliõpilastele on aga nende summade kokkuhoidmine õige suure tähtsusega.

Rahvusvahelisse üliõpilasliitu astumine.

Juba läinud aasta esimesel poolel võitis edustus vastu otsuse: Eesti üliõpilaskond astub rahvusvahelise üliõpilasliidu (*Confédération Internationale des Etudiants*) täisõiguslikuks liikmeks. Järgmine liidu täiskogu koosolek, kes liikmeks vastuvõtmise otsustab, on tuleval aastal.

Iga üliõpilase ja akadeemilise organisatsiooni kohus on toetada „Üliõpilaslehte“ kaastööga.

Käesoleva aasta 15.—19. jaanuarini oli Haagis liidu nõukogu konverents. Üliõpilaskonna juhatusel poolt volitati sellest konverentsist Eesti üliõpilaskonna esitajana osa võtma meie Pariisi saatkonna nõunik Dr. J. Leppik, kes 10. jaanuaril Tallinnast välja sõitis. Täienduseks telegramme tuli 14. jaanuaril konverentsi peasekretäriilt Dr. Carel Baak'ilt (Nederlandsche Studenten Organisatie, Amsterdam) CIE presidendi nimel Eesti üliõpilaskonnale kirjalik kutse konverentsist osa võtta. Kutsel oli juurelisatud ka töö programm.

Paar päeva enne konverentsi algust selgus, et Dr. Leppikul isiklikult Haagi sõita mitte võimalik ei olnud, vaid saadab sisseastumise soovi ja tarvilikud andmed kirjalikult. Samuti telegrafeeriti Haagi juhatuse poolt ning saadeti täiendav kirjalik seletus.

Konverentsi ega meie vastuvõtmise kohta seni teateid saadud ei ole.

Ühenduses sellega võiks veel tähendada üliõpilaste rahvusvahelist läbikäimist üksikult. Inglise üliõpilaskonna poolt on meile esitatud kava, mille alusel korraldada üliõpilaste vahetamist ja vastastikku käikusid kõigi maade vahel. Samasugune tegelik ettepanek on neil päevil tulnud Saksa üliõpilaskonna poolt.

Selle teostamine on meie välisloimekonna hooleks, kes lähemal ajal tegelikud korraldused välja töötab ja avaldab.

1) Tegevus algab lähemil päivil.

Juhatuse ja toimekondade töökorra

väljatöötamine on käsil. Et ühtlast raamatupidamist, laeka ning arvepidamist korda luua, on pööratud palvega Tartu linnavalitsuse pearaamatupidaja hra J. Klemmeri poole. Hra Klemmer on lahkesti vastu tulnud sellele ettepanekule.

Ülikooli teated.

Haridusministeeriumi pedagoogilise stipendiumi saajateks käesolevaks aastaks on kinnitatud W. Adams, A. Olev, Helmi Metsvahi, Erika Tomberg.

Üliõpilaste organisatsioonid on kohustatud oma liikmete ja juhatus nimekirjad ning korteri asukoha ülikooli valitsusele kuni 10. veebr. s. a. teada andma.

Hra Adolf Martin on geodeesia ja kultuurtehnikka õpetooli juure noorema assistendi kohuste täitjaks nimetatud, arvates 1. jaan. s. a.

Raamatukogu liikmeks prof. K. Teräsvuori asemele on valitud dots. P. Köpp.

Õiguteaduskonna lõpetasid stud. jur. Jüri Kalm — esimese järgu diplomiga — stud. jur. Gustav Kütt, Jaan Adamson, Leo Lingen, ekstern Otto Lichtenberg — teise järgu diplomiga, selle juures on kõigil neil isikuil õigus esimese järgu diplomile kui nad kuue kuu jooksul kandidaadid töö esitavad ja see teaduskonna heakskiitmist on leidnud.

Peale selle otsustati hra Alvin Adler'ile ja Friedrich Karlson'ile, kes vastavad kandidaadid tööd esitanud, mis teaduskonna poolt heaks kiidetud, esimese järgu diplom välja anda.

Korp. „Fraternitas Slavia“ põhikiri on ülikooli valitsuse poolt registreeritud. Korporatsiooni siht on teaduslise ja kirjanduslise tegevuse arendamine, sõbraliku vahekorra kasvatamine oma liikmete keskel ning vastastikuse autundmuse süvendamine ja liikmete kehalise tervise eest hoolitsemine. Asjaajamise keel on Vene keel.

Värvid: punane, valge, kollane.

Viljandi maakonnavalitsuse stipendiaatideks käesoleval semestril on kinnitatud põllumajandusteaduskonna üliõpilased Tõnis Kind, Elmar Kull ja Nikolai Watter.

Õpetatud Eesti seltsi esimeheks on 1923. a. kinnitatud praost A. Westrén-Doll.

Õppeülesandel loevad käesoleval semestril dots. E. Tennmann: Jakobuse ja I Peetruse kirjade praktiline eksegees, 2 t. nädal., prosector A. Mahlmann — anatoomiat loomaarstiteaduskonnas, 3 t. loenguid ja 8 praktikumit histoloogias, ning dots. K. Saral'ile — koduloomade anatoomiat ja füsioloogiat, 4 t. näd.

Organisatsioonide teated.

Soome-Eesti üliõpilasklubi kõnekoosolek oli 30. I. 23. „Ühiselumajas“ klubi ruumides. Koosolek oli hilise välja kuulutamise peale vaatamata õige rohkearvuline ja seda sellepärast, et päevakorras olid klubile külla sõitnud Soome üliõpilaste, hrade Pakaslahti ja Raunio kõned.

Hrad Pakaslahti ja Raunio kuuluvad Soome Akadeemilise Karjala Seltsi, kelle ülesandeks on õhutada abiandmist ja poolehoidu karjalastele, kelle maa praegu Vene võimu all on ja kes ise suurel arvul praegu pagulastena Soome pinnal elavad.

Hra Pakaslahti tõi ülevaate Karjala maa, rahva, hariduse ja ajaloolise arenemise kohta, lähemalt peatades nende õnnetute sõjakäikude juures, mis karjalased 1918, 1920 ja 1921. aastal oma vabaduse võitmiseks olid ette võtnud. Eriti juhtis kõneleja tähelepanu selle hädaohu peale, mis Soome hõimusid idast ahvardab ja missugune hädaoht peaks mõlemaid riike — Soomet ja Eestit — ikka kindlale ühistööle elustama.

Hra Raunio andis udupiltide abil elava käsituse Karjala rahva ja maa ning sõjakäikude kohta.

Peale kõnede järgnes omavaheline koosviibimine teelaus, kust külalised kohe rongile tõttasid ja Tallinna poole edasi sõitsid.

*

Soome-Eesti üliõpilasklubi algab oma sellesemestri tegevust häade lootustega tuleviku kohta, milles kindla tagatise annab läinud semestri hoogne ja elav tegevus. Töökavas seisab peale harilikude koosolemiste suurema hõimuõhutu korraldamine ja mitmed muud kavatsused, millest pärast poole lähemalt juttu teeme.

Klubi ruumid on „Ühiselumajas“ t. n. 24. Raamatukogu avatud iga teisipäev kella 7—8. Uute liikmete vastuvõtmine pärast koosolekuid ja raamatukogu tundidel.

Akadeemiline Põllumajanduse Selts pidas käesoleval semestril oma esimese üldkoosoleku kolmapäeval, 31. jaan. oma ruumides, Suurturg 8.

Koosolekul refereeris üliõp. N. Roosa „Muljed Soomemaalt“, kus ta Soome üldist põllumajanduslikku seisukorda kirjeldas ja pikemalt oma praktikakoha majapidamise organiseerimise juures peatas. Ettekanded järgnesid elavad läbirääkimised.

Juhatus tegi ettepaneku kavatsitava „Põllumeeste käsiraamatu“, mille kirjutamisele Seltsi liikmed on asunud, Seltsi väljaanda võtta, millega koosolek ühines.

Fotografeerimise toimekond korraldab fotografeerimise kursusi, mis juba alanud. Otsustati võimaldada osavõttu ka mitte Seltsi liigetele, määrates neile kursuste eest 250 marga suurune maks.

—ste.

ÜLIÕPILASLEHT

Ilmub kaks korda kuus, igal 1-sel ja 15-ndal kuupäeval.

Tellimise hind:

Käesoleva semestri peale (7 nrit) Mrk. 140.—
Üksiku numbrilise hind . . . . . Mrk. 20.—

Toimetuse asukoht:

„Ühiselumaja“ Hetseli tänav 1, tuba 12.

Kuulutuste hind:

Lhk. teksti ees . . . . . Mrk. 3000.—
„ tekstis . . . . . Mrk. 4000.—
„ teksti taga . . . . . Mrk. 2000.—

Toimetuse kõnetunnid:

Iga kesknädal ja laupäev kella 2—3.

Akadeemilise filosoofia seltsi 1923. I. poolaasta tegevuskavas on ette nähtud järgmised ettekanded:

13. veebruaril: Prof. Dr. H. Mutschmann „Religiöse Bestrebungen bei Wells und Schaw“.
 27. veebruaril: Prof. Dr. W. Schmied-Kowarzik „Psychologie und Wirtschaftsleben“.
 6. märtsil: Eradotsent W. Freymann: „Plato ideede õpetus“.
 20. märtsil: Stud. A. Koort: „Psühholoogia ja ilmavaade“.
 10. aprillil: Dotsent K. Ramul: „Prof. Kaelas'e uurimused“.

A. F. S. juhatus.

Soome-Eesti üliõpilasklubi koosolek on teisipäeval 13. veebruaril oma ruumides kell 1/29 õhtul. Eeskavas on üliõp. Erik Laidi ettekanne Ungari oludest oma muljete põhjal (udupiltidega); üliõp. H. Mora ettekanne Soome hiisematest uudistest; pääle selle jooksvad asjad.

Teated väljamaalt.

Göttingeni üliõpilaskonna edustuse valimised detsembris l. a. on eeskujulikkult ühtmeelt ilmutanud. Veel viimasel nimekirjade äraandmise päeval on sisseandjad oma nimekirjad tagasi võtnud ja üheks ainsaks ühiseks muutnud. Kuna teisa nimekirje enam sisse polnud antud, jäid valimised ära ja kogu kandidaatide nimestik tuli valituks. Rühmad olid selle ühise nimestiku loomisel silmas pidanud majandusliselt raskeid olusid, kus valimisekulud rasked kanda ja kokkuhoidlikkus tarvilik.

Saksa teaduse protest Prantsusmaa vastu. Bonn'i ülikoolid (ülikool ja põllumajandusline kõrgem kool) saatsid

Prantsusmaa Reini poliitika surve pärast tähtsamatele väljamaa ülikoolidele, välja arvatud Prantsusmaa omad, protesti, milles muu seas üteldakse:

Saksamaa ei taha oma kohustusest, laastatud Prantsusmaa osi jälle üles ehitada, mitte tagasi hoiduda, kuid meie ei või leppida, et finantsilised nõudmised Saksa riigi vastu rahuldatud saavad Saksa kodanikkude ohvriks toomisega. Eriti ei või meie leppida, et Reini ülikoolide teadusline töö, mis õitsevaks ja suureks on paisunud ainult saksa õpetlaste ja õpilaste vaba juurdevoolu tõttu, emapiinast eraldatuna hävitusele läheb. Meie, kui Saksa teaduse edustajad Reinil, pöörame kõikide kõrgemate koolide poole tungiva palvega, avalikku arvamist ja oma riigi valitsuskonde hoiatada uue vägivalda poliitika tagajärgede eest. Kes Saksa rahvalt Reinimaa võtab, see lööb talle haava, mis ial ei parane. Kes ilmale ausa rahu anda tahab, rahu, mis mitte ainult bajonettide mööduva võimu pääle ei rajane, see peab ettevaatama, otse Euroopa südames uut tulekahju sünnitamast.

Kirjavastused.

Pajats. Avaldasime, kuid protesteerime toimetuse liikmete puudutamise vastu. Teie tutvusväited on ju kõik alusetu.

Vastutav toimetaja: **Richard Janno.**

Väljaandja: **Tartu Üliõpilaskonna Edustus.**

Tähtis raamatukogudele ja kirjanduse armastajatele!

Tartu Üliõpilaskonna Edustuse kirjanduskogus on järeljäägid üliõpilaste kirjandusest, mis müügile tulevad.

Saada on:

„Üliõpilaste leht“ 1914, 1915 ja 1916 aastakäigud, 8 nr. nr. iga aastakäik, à M. 10 — üksik number. Terve komplekti hind M. 240.—, üksis aastakäik M. 80.—.

„Üliõpilasleht“, 1920 aasta väljaande nr. nr. 1, 2 ja 3 à M. 20.—, kogu hind M. 60.—.

Eesti üliõpilaste poliitilise agitatsiooni-büroo väljaanded (1917 a.):

- 1) Cand. hist. E. Asson. Venemaa vana kord ja tema kukutamine. M. 25.—.
- 2) H. Kruus. Eesti poliitiliste erakondade programmid. M. 20.—.
- 3) H. Kruus. Vene ja Eesti poliitiliste erakondade programmid. M. 30.—.
- 4) Ed. Vilde. Demokraatlik kasvatus. M. 15.—.
- 5) H. Kruus. Rahvusautonoomia. M. 20.—.

Kõiki eelpoolnimetatud raamatuid saab — isiklikult ära viies — Tartus, Üliõpilasmaja, tuba nr. 12, igapäev kella 12—13 ehk posti kaudu tellides (Tartu, Üliõpilaslehe toimkond) järelmaksuga.

===== Terve kogu hind Mk. 410. — =====